

Vergaderjaar 2008–2009

31 524

Beroepsonderwijs en Volwassenen Educatie

Nr. 16

VERSLAG VAN EEN NOTAOVERLEG

Vastgesteld 20 april 2009

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ heeft op 15 april 2009 overleg gevoerd met staatssecretaris Van Bijsterveldt-Vliegthart van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het **competentiegericht onderwijs in het mbo**.

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Van Bochove

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Kler

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Depla (PvdA), Slob (ChristenUnie), Remkes (VVD), Van Bochove (CDA), voorzitter, Joldersma (CDA), Jan de Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Leerdam (PvdA), Dezentjé Hamming-Bluemink (VVD), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Roefs (PvdA), ondervoorzitter, Verdonk (Verdonk), Van Leeuwen (SP), Biskop (CDA), Bosma (PVV), Pechtold (D66), Zijlstra (VVD), Langkamp (SP), Jasper van Dijk (SP), Besselink (PvdA), Ouwehand (PvdD) en Dibi (GroenLinks).
Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Gill'ard (PvdA), Anker (ChristenUnie), Van Miltenburg (VVD), Atsma (CDA), Ferrier (CDA), Sterk (CDA), Vietsch (CDA), Schinkelshoek (CDA), Van Dijken (PvdA), Elias (VVD), Hamer (PvdA), Van Dam (PvdA), Van der Burg (VVD), Gesthuizen (SP), Jonker (CDA), Fritsma (PVV), Van der Ham (D66), Ten Broeke (VVD), Van Bommel (SP), Leijten (SP), Timmer (PvdA), Thieme (PvdD), Peters (GroenLinks) en Gerkens (SP).

Stenografisch verslag van een notaoverleg van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Woensdag 15 april 2009

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Van Bochove

Aanwezig zijn 11 leden der Kamer, te weten:

Biskop, Van Bochove, Bosma, Depla, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Jasper van Dijk, Van der Ham, Pechtold, Slob en Van der Vlies,

en mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de voortgangsrapportage over de invoering van het competentiegericht onderwijs in het mbo d.d. 23 januari 2009 (27451, nr. 104);**
- **de modernisering bekostiging mbo d.d. 23 december 2008 (27451, nr. 101);**
- **de reactie op de bevindingen van het Kameronderzoek naar competentiegericht onderwijs (cgo) en andere onderzoeken mbo d.d. 24 maart 2009 (31524, nr. 3);**
- **het inspectieonderzoek naar competentiegericht onderwijs d.d. 9 april 2009 (31524, nr. 4).**

De **voorzitter**: Dames en heren, ik open dit notaoverleg over het competentiegericht onderwijs in het mbo. Ik heet de staatssecretaris en haar medewerkers welkom. Ik heet voorts welkom degenen die ons zojuist een petitie hebben aangeboden en die nu op de tribune plaatsnemen. Mooi dat u er bent en dat u kunt zien wat wij hier doen. Ik heet ook de andere belangstellenden op de tribune welkom alsmede de leden van de commissie, die in ruimen getale zijn opgekomen. Dat laatste beperkt meteen de spreektijd van de leden. Wij hebben voor deze vergadering maximaal vier uur. De spreektijd stel ik vast op zeven minuten per woordvoerder. Als de leden elkaar heel veel interrumperen, moeten wij natuurlijk van die spreektijd wat afknabbelen, maar ik ga ervan uit dat de leden enige zorgvuldigheid betrachten. Ik geef allereerst het woord aan de heer Biskop van het CDA.

De heer **Biskop** (CDA): Voorzitter. De invoering van het competentiegericht onderwijs is al geruime tijd aanleiding om allerhande problemen in het mbo aan de kaak te stellen. Niet zelden worden daarbij geconstateerde problemen in verband gebracht met het competentiegericht onderwijs. Of het nu gaat om onvoldoende lestijd, om het aan hun lot overlaten van de deelnemers

in plaats van les krijgen, om roosterproblemen of om het ontbreken van voldoende docenten, het competentiegericht onderwijs is de bepalende factor. Een aantal van die problemen hebben wij zojuist live mogen aanhoren bij het in ontvangst nemen van de petitie.

Wij hebben vele brieven ontvangen. Die brieven waren ook aan de staatssecretaris gericht en zij betroffen de kwaliteit van het onderwijs, maar ook de link naar het competentiegericht onderwijs was een goede reden om onderzoek te doen. De Kamer heeft de handschoen opgenomen en zij heeft onderzoek laten doen naar het competentiegericht onderwijs. Dat is een goede zaak, want de inzet van de CDA-fractie is eigenlijk dat haar niet meer van dit soort brieven worden gestuurd. Leerlingen, deelnemers aan het middelbaar beroepsonderwijs moeten gewoon fatsoenlijk onderwijs krijgen. Punt uit! Daarom is dit debat zeer belangrijk. Het is onze verwachting dat wij vandaag met de staatssecretaris in ieder geval een paar punten kunnen zetten als het gaat om de kwaliteit van het middelbaar beroepsonderwijs. Middelbaar beroepsonderwijs is een belangrijke motor van onze economie en die willen wij dan ook graag borgen. Het werken met competentiegerichte kwalificatiedossiers is prima. Het is goed om met het onderwijs en het bedrijfsleven af te spreken wat men moet verwachten van de leerlingen als zij van school komen. Zijn ze er dan al? Nee, natuurlijk niet, want anders hadden wij al die brieven niet gekregen.

Het onderzoek is gedaan en de reactie van de staatssecretaris op het rapport ervan is dat zij bij alle partijen een groot besef van de omvang en de importantie van de kwalificatiestructuur ziet. Zo staat het er. Dat is hartstikke mooi, maar wat kopen wij daarvoor? Wij hebben in de beleidsreactie scherpte gemist en die proberen wij nu maar aan te brengen.

Het eerste punt waarop ik dan wil wijzen is voor de CDA-fractie een zeer belangrijk punt. Het betreft de doorstroom naar het hbo. Met de kwalificatiedossiers is die doorstroom naar het hbo onvoldoende geborgd. Het lijkt erop dat alle mbo-leerlingen en zeker die van niveau 4 na het mbo gaan werken. Dat is niet zo. Een belangrijk deel van die mbo'ers gaat daadwerkelijk de uitdaging van het hbo aan. Het voorstel van de staatssecretaris om vertegenwoordigers van het hbo een plaats te geven in de paritaire commissies is mooi, maar onzes inziens onvoldoende. Zowel met de kwalificatiedossiers als met de manier waarop de potentiële doorstromers worden klaargemaakt voor het hbo moet wat gebeuren. Wij

willen de staatssecretaris daarom graag uitnodigen om op dat punt nader in te gaan en om met iets meer pit wat te bedenken waardoor die aansluiting mbo-hbo kan verbeteren.

Verder gaat de staatssecretaris niet in op het onderscheid dat gemaakt kan worden tussen de kortdurende niveaus 1 en 2 en de langer durende niveaus 3 en 4. Het initiatief van de MBO Raad om onderscheid te maken tussen het funderende beroepsonderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs zou kunnen helpen. Het zou immers fijn zijn als mensen snappen op wat voor opleiding je zit. Vanochtend heb ik nog een werkbezoek gebracht aan een bedrijf in Breda, waar de hrm-manager zei helemaal niets te snappen van de verschillende niveaus in het mbo. Als dat soort mensen het al niet snapt, hoe moet het dan zijn voor de eenvoudige Nederlanders die daar wat minder in zitten?

Wat de doorstroming van mbo naar hbo betreft, is het voor onze fractie ook bespreekbaar als niet iedere mbo-opleiding toegang geeft tot elke hbo-opleiding. Wie net een opleiding verpleegkunde op niveau 4 achter de rug heeft, stroomt waarschijnlijk probleemloos door naar een opleiding fysiotherapie, maar een opleiding hbo werktuigbouwkunde lijkt dan toch een stuk lastiger. Het aantal kwalificatiedossiers en de niveaus daarvan zijn te fijnmazig. Wij zien graag dat er een indeling komt die meer rekening houdt met domeinen. Daarbij zou het C-deel beperkt kunnen blijven. Het Procesmanagement MBO 2010 wijst op de problematiek rond het voortdurend doorontwikkelen van de kwalificatiedossiers, wat inderdaad een punt is. Zeker als je in de kwalificatiedossiers wat meer ruimte schept voor de domeinen krijgt het onderwijs meer ruimte om dit zelf in te vullen. Daarbij zien wij graag dat de kwalificatiedossiers snel worden aangesloten op het Europees kwalificatiekader. Onze mbo'ers gaan namelijk ook over de landsgrenzen, en dan is het goed om ervoor te zorgen dat dat vergelijkbaar is.

Wat het proces betreft, willen wij graag vasthouden aan augustus 2010 als ijkpunt voor de invoering van competentiegericht onderwijs. Instellingen hoeven wat onze fractie betreft niet het mes op de keel te krijgen als het aantoonbaar niet mogelijk is om augustus 2010 te halen, maar dan moet wel duidelijk zijn dat zij er wat aan gaan doen om daar zo snel mogelijk te komen. Niet omdat het zo nodig moet, maar omdat het de beste garanties geeft op een opleiding met toekomstperspectief, en omdat dan voor iedereen duidelijk is wat voor type onderwijs de kinderen hebben gevolgd. In het onderzoek wordt ook aandacht besteed aan het draagvlak onder docenten. Dat is niet zo slecht als wel eens wordt beweerd, maar er is bij die groep docenten best het een en ander blijven liggen. Het grote probleem is geweest dat zij onvoldoende betrokken zijn geweest bij de veranderingen. Welke inspanningen wil de staatssecretaris leveren om de betrokkenheid bij docenten te vergroten?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De Tweede Kamer heeft zelf onderzoek gedaan naar het competentiegericht onderwijs. Conclusie is dat de invoering onder de maat verloopt. Veel docenten hebben kritiek. Het draagvlak is, zoals uzelf ook zegt, ten minst niet eenduidig. Wat gaat u doen met opleidingen waarvan ook in 2010 evident is dat daarvoor geen draagvlak bestaat bij de docenten? Gaat

de invoering dan gewoon door, of geeft u de docenten een stem?

De heer **Biskop** (CDA): Wij moeten eerst kijken naar de resultaten van het onderzoek. Deze laten namelijk zien dat er wel een breed draagvlak is, zij het dat er wel problemen zijn. Dat blijkt overigens niet alleen uit dat onderzoek, maar ook uit een onderzoek van een bachelor-student, Cora van der Beek, die tot precies dezelfde conclusies komt. Augustus 2010 is voor het invoeren van competentiegericht onderwijs geen magisch moment, nee, het is een geleidelijk proces met augustus 2010 als ijkpunt, om dan in de eerste jaren van het mbo het competentiegericht onderwijs ingevoerd te hebben. Kan wat meer worden ingezoomd op de rol van de docent? Inderdaad is hij of zij de gelopen jaren te veel buiten dit proces gebleven. Het is broodnodig dat de docent wel een eigen plek in dit proces krijgt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De heer Biskop zegt dat er draagvlak is voor het competentiegericht onderwijs, maar dat is maar zeer de vraag: 70% van de docenten is niet blij met de invoering. Twee derde ziet een verlies aan vakkennis. Ik wil heel precies van de heer Biskop weten hoe docenten hun stem kunnen laten horen als het op hun opleiding evident is dat het niet goed gaat. Geeft de CDA-fractie die mensen een stem? Of zegt de heer Biskop: wij beslissen het zelf wel?

De heer **Biskop** (CDA): Wij beslissen hier helemaal niets. Docenten hebben in alle organisaties een stem. Sterker nog ...

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Hoe dan?

De heer **Biskop** (CDA): Zij hebben een stem in de normale bedrijfsorganisatie, waarop ik overigens straks nog heel kort in 45 seconden terugkom. Zij hebben een stem in het kader van de medezeggenschap. Die stem gaan wij versterken, want daarover gaan wij binnenkort nog een debat voeren.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Daar wil ik heel kort op ingaan.

De **voorzitter**: Nee, nee.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Zij hebben geen stem in de medezeggenschapsraad over het competentiegericht onderwijs.

De **voorzitter**: Nee, u had het woord niet. Dan moet u het ook niet nemen. Anders stop ik met het toestaan van interrupties, gezien de tijd. U had het woord niet, u kreeg het niet, dus dan moet u het ook niet nemen. Zo zit het in dit huis met de regels.

De heer **Biskop** (CDA): De problemen rond competentiegericht onderwijs – en wellicht hoort ook het probleem dat de heer Van Dijk aansnijdt over de positie van docenten daarbij – hebben vooral te maken met de organisatie binnen de instellingen. Het invoeren van competentiegericht onderwijs mag geen schamplap zijn om gewoon beroerd onderwijs te geven of om een beroerde onderwijsorganisatie te hebben. Welke stappen gaat de staatssecretaris ondernemen om instellingen te

stimuleren die eigen organisatie te verbeteren, voordat zij zich al te zeer richten op allerlei fusiestrevens of reclame-uitingen?

Ik heb net iets gezegd over het Europees kwalificatiekader en de uitwisseling van studenten. Het zou helpen als wij ook in het mbo een Europees studiepuntenstelsel zouden hebben, het ECVET. Kunnen wij op dit terrein wat verwachten van de staatssecretaris? Dit was een soort beknopte samenvatting van wat ik had willen zeggen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Wij spreken over het competentiegericht onderwijs in het middelbaar beroepsonderwijs en het onderzoek dat de Tweede Kamer daarnaar heeft gedaan. Het onderzoek kwam voort uit de commissie-Dijsselbloem. Die leert ons dat vernieuwingen alleen kunnen doorgaan als deze onderbouwd worden en als er draagvlak voor is. Die opvatting kreeg brede instemming in de Tweede Kamer. Wat blijkt? Volgens ons eigen onderzoek verloopt de invoering onder de maat en zijn docenten en studenten een beetje vergeten. Bovendien ligt er geen wetenschappelijk onderzoek aan ten grondslag, is het draagvlak niet eenduidig, zijn de huidige eindtermen niet geëvalueerd en werden de experimenten steeds meer een geleidelijke invoering. Zojuist werden deze punten door de woordvoerder van Beter Onderwijs Nederland ook genoemd. Er werd gesproken over twee parallelle werelden: de wereld op school en de wereld van bestuur en management. Het zijn vernietigende conclusies die ook grotendeels door de staatssecretaris worden gedeeld, lees ik in haar brief. Je zou dus verwachten dat de staatssecretaris een pas op de plaats maakt. Niets is echter minder waar. De invoering gaat gewoon door en moet in 2010 een feit zijn. Dit is toch een belediging van de eerste orde? Wat is de staatssecretaris aan het doen? Zij neemt het onderzoek totaal niet serieus. Daarom heeft de SP in maart een meldpunt geopend om docenten te vragen hoe zij denken over het competentieleren. Wij hebben daarvan een rapport gemaakt en dat heb ik de staatssecretaris zojuist overhandigd. Het staat trouwens ook op de website van de SP.

In totaal hebben wij 320 reacties gekregen. Van de respondenten was 80% leraar en 20% ander onderwijspersoneel. Wij hebben de vraag gesteld hoe men verder wil gaan met het competentiegericht onderwijs: 16% wil doorgaan met de invoering, 48% wil de invoering stoppen, 28% wil dat docenten hierover per school, afdeling of opleiding beslissen en 8% antwoordt anders. Wij concluderen ...

De **voorzitter**: Voordat u aan uw conclusie begint wil de heer Depla u een vraag stellen.

De heer **Depla** (PvdA): Wij hebben samen met de vaste Kamercommissie onderzoek laten doen in een iets grotere populatie en met een iets meer representatieve steekproef. Kan de heer Van Dijk mij uitleggen op welke punten zijn onderzoek afwijkt van het onderzoek dat wij samen hebben gedaan? Waarom zijn de uitkomsten van de 320 reacties die willekeurig verkregen zijn door de heer Van Dijk betrouwbaarder dan ons gezamenlijke onderzoek dat op wetenschappelijke wijze is verricht?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik neem het onderzoek van de Tweede Kamer ook buitengewoon serieus. Dat is ook mijn onderzoek. Daarin staat inderdaad ook dat 62%

van de docenten het niet goed vindt dat vakkennis minder wordt. Docenten hebben aanvankelijk wel een positieve houding tegenover de invoering van competentiegericht onderwijs, maar 70% is niet blij met de invoering. Dat heb ik met dit meldpunt bestendigd. Ik heb er toelichtingen bijgezet. Ik zou zeggen: profiteer ervan, lees die toelichtingen, want ze zijn eigenlijk een soort versterking.

Als je die 48% en 28% bij elkaar optelt, dan kun je constateren dat ruim 75% van de docenten niet wil doorgaan op de wijze die de staatssecretaris voor ogen staat. Zij willen niet een landelijke invoering in 2010. Zij willen zelf beslissen of stoppen. Die reacties zijn zeer leerzaam en ik verwacht dan ook een serieuze reactie van de staatssecretaris.

Een leraar zegt het volgende: "Het cgo werkt niet voor leerlingen op de niveaus 1 t/m 3 omdat het geen structuur biedt. Leerlingen verdrinken in de chaos, er wordt niets meer geleerd aan kennis maar ook niet aan competenties. Op niveau 4 weten leerlingen er beter vorm aan te geven maar daar zie ik dat de betere leerling zich rot verveelt. Cgo is niet uitdagend, het doet niet aan verdieping, je leert alleen maar iets te organiseren en te plannen, maar verder slaat de routine al snel toe." Ik wil ook nog een leerling citeren: "Tot nog toe heb ik niks geleerd. Omdat er totaal geen structuur en begeleiding is, zwemmen wij allemaal maar wat rond. Laat me alsjeblieft gewoon weer leren en een toets maken."

De heer **Biskop** (CDA): Ik ben benieuwd of de heer Van Dijk met deze uitspraak nu een relatie legt met de invoering van de kwalificatiedossiers, die de kern vormen van het competentiegericht onderwijs, of met het beroerd lesgeven in een onderwijsorganisatie.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik zou zeggen: lees ons rapport. Ik leg absoluut een relatie met de enorme vernieuwing die op dit moment plaatsvindt op heel veel mbo-scholen. De docenten geven ons precies aan waarom die competentiegerichte structuur ze hun vak afneemt.

De heer **Depla** (PvdA): Volgens mij hebben wij hier de kern te pakken. De overheid is voor het wat. Ik heb onlangs voor het vak timmerman de kwalificatiedossiers en de vroegere eindtermendossiers vergeleken. Mij is daarbij opgevallen dat er in het eindtermendossier van 2002 minder vakkennis staat dan in het kwalificatiedossier van 2009. Ik ontken niet welke problemen er in het onderwijs zijn, maar als wij het willen verbeteren moeten wij de analyse goed maken. Als de analyse is dat wij terug moeten naar vroeger, leidt dat tot nog minder vakkennis. Dus waarom denkt u dat het vroeger beter was dan nu?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb vandaag niet gezegd dat het vroeger beter was. Ik stel wel vast dat er buitengewoon grote bezwaren zijn tegen deze competentiestructuur. Dat die eindtermen ook niet allemaal goed zijn, is iets wat absoluut waar is. Er moet dus door docenten beslist kunnen worden hoe de opleiding wordt vormgegeven. Ik vind dat u veel te kunstmatig vasthoudt aan het onderscheid tussen wat en hoe. Ga maar aan een docent op een mbo-school vragen of de hoe-vraag volledig aan hem is. Dat is namelijk niet

waar. De roc's leggen de opleiding compleet voor, inclusief het wat en het hoe. En dat is wat docenten ergert. Ze hebben niet meer de vrijheid om de opleiding zelf vorm te geven.

De heer **Depla** (PvdA): Dan moet ik concluderen dat het gaat om de vraag hoe de docenten een positie wordt gegeven en niet om de vraag welke eisen er gesteld moeten worden. In 2002 werden er van een timmerman veel meer competenties geëist dan van een timmerman anno nu. Dus ik vind wel dat er eerst een goede analyse gemaakt moet worden en wellicht dat wij elkaar dan kunnen vinden. Maar u moet niet op voorhand zeggen dat die eindtermen beter waren.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U trekt conclusies namens mij die ik in ieder geval niet trek. Zowel de eindtermen als de competentiegerichte structuur verdienen aanpassing, maar nu zijn het de docenten die op ons meldpunt en in ons eigen onderzoek uitgebreid aangeven dat ze niet blij zijn met de manier waarop het nu gaat. Dus: geef die docenten een stem. Als je de reacties op een rij zet, zie ik vier belangrijke bezwaren van het cgo.

1. Het competentiegericht onderwijs leidt tot een tekort aan vakken. Ook bureau Regioplan en de inspectie concluderen dat deze maand.
  2. De nadruk op zelfstandig en vraaggestuurd leren leidt er bij veel opleidingen toe dat studenten aan hun lot worden overgelaten.
  3. De macht van het management is te groot. Docenten worden nauwelijks betrokken bij de invoering.
  4. De kwalificatiedossiers zijn bureaucratisch en leiden tot grote ergernis bij docenten. Ze worden gereduceerd tot administratieve krachten die vooral bezig zijn met het afvinken van competenties.
- De resultaten uit het onderzoek van het meldpunt bevestigen conclusies uit eerdere onderzoeken, waaruit blijkt dat 70% van de docenten niet blij is met de invoering. Ook in het inspectierapport van april staat veel kritiek. Ik wijs de staatssecretaris er ook op dat ik veel overeenkomsten zie met de conclusies van mijn eigen meldpunt. De inspectie zegt dat er grote problemen zijn: het tekort aan diepgang, de verbeterde contacten met bedrijven die niet tot stand zijn gekomen, het beeld dat ongunstig afsteekt ten opzichte van twee jaar terug, zorgen over praktijkbegeleiding op de werkplek, leerlingen die pleiten voor meer klassikale lessen en persoonlijke instructie, een derde van de leerlingen die vindt dat de opleiding te gemakkelijk is en vanuit bedrijven wordt getwijfeld of het niveau voldoende is voor een goede voorbereiding op de beroepspraktijk. U ziet, het zijn dezelfde conclusies.

De staatssecretaris erkent in haar brief zelf ook dat het cgo op veel punten niet aan de Dijsselbloemcriteria voldoet. Toch wil zij doorgaan met invoering. Ik vind dit uiterst onbevredigend. Natuurlijk zie ik ook een dilemma, want een groot aantal opleidingen is al bezig met cgo. Alles ineens terugdraaien zou bij bepaalde opleidingen nieuwe problemen veroorzaken, maar alle opleidingen dwingen tot cgo is net zo goed onverantwoord. Daarom doe ik een aantal voorstellen. Ten eerste, geen gedwongen invoering van het competentiegericht onderwijs in 2010. Ten tweede, laat docenten per opleiding beslissen hoe verder te gaan. Als docenten door willen gaan kan dat, maar als ze niet door willen gaan, moet daar ook

ruimte voor zijn. Er moet dus een volwaardige besluitvorming plaatsvinden. Ik stel voor om een ministeriële regeling te maken waarin wordt vastgelegd dat docententeams van de opleidingen wel of geen instemming verlenen aan het cgo, vergelijkbaar met de fusietoets voor de bve, want ook die heeft de staatssecretaris gemaakt zonder een werkelijke wettelijke fusietoets. Als de teams niet instemmen, gaat de invoering niet door.

De heer **Biskop** (CDA): Als u 2010 los wilt laten en het helemaal aan docenten over wilt laten om iets wel of niet te doen, dan betekent dat dat wij tot in het oneindige verschillende systemen naast elkaar laten bestaan. Het bedrijfsleven weet dan helemaal niet meer wat het precies binnenkrijgt aan nieuwe mensen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik stel vast dat het CDA gewoon rücksichtslos door wil gaan en niet eens meer echt wil luisteren naar docenten.

De heer **Biskop** (CDA): Dan hebt u niet goed geluisterd.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U wilt docenten niet een formele rol geven in de besluitvorming. Die rol zit nu niet in de medezeggenschap. Dat had u net dus verkeerd. Ik wil de docenten via deze regeling, die in de wet kan worden opgenomen, een formele rol geven. Dan kan aan docententeams instemming worden gevraagd. Dat betekent inderdaad dat er twee soorten opleidingen kunnen bestaan: cgo en eindtermen. Dat gebeurt nu ook al vier jaar; dat is dus mogelijk. Het is wel belangrijk dat beide opleidingen van goede kwaliteit zijn. Het eindniveau moet dus gewaarborgd zijn via examens, zeker wat betreft het kennisdeel. De kern is dat docenten maximale ruimte krijgen om de route naar examens te bepalen. Dat is helemaal volgens de voorstellen van de commissie-Dijsselbloem, waarvan de voorzitter overigens grote kritiek heeft op het cgo. Daarnaast moet er voldoende ruimte zijn voor vakken, een goede klachtenregeling voor docenten, een klokkenluidersregeling voor als het niet goed gaat op school, goed toezicht en een evaluatie.

Dit is allemaal goed te doen, want ook de staatssecretaris stelt, als je haar brief goed leest, haar eigen vernieuwing ter discussie. De kwalificatiedossiers worden op dit moment herzien en er komt een regeling voor opleidingen die niet klaar zijn. Alles ligt dus nog open. De staatssecretaris is alleen wel vergeten om de docenten te betrekken bij de besluitvorming. Daar moet zij een oplossing voor vinden, want zij kan deze vernieuwing niet zonder instemming van de docenten opleggen. Vandaar mijn voorstel om een regeling te maken waarin wordt vastgelegd dat docententeams instemming verlenen. Hier ligt een mooie kans.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik kan de heer Van Dijk niet helemaal volgen. Hij heeft hier een stuk neergelegd – cgo onderwijsvernieling? – en hij heeft een heel betoog gehouden. Dan heeft hij het dus over onderwijsvernieling. Maar nu hoor ik hem toch een paar compromissen naar voren brengen. Dit is blaffen, maar niet bijten. Hij vindt het allemaal slecht, maar ik hoor hem niet voorstellen om te stoppen en alles terug te draaien. Nu gaat u een soort tweewegensysteem invoeren waarbij niemand gebaat is, want ik onderschrijf

wat de heer Biskop daarover heeft gezegd. Een bedrijf weet helemaal niet meer wat het in huis krijgt, terwijl het juist gaat om het aan een baan helpen van jongeren. Waarom dan zo'n slap verhaal? Waarom niet doorblijven?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat komt omdat de SP niet zo zwart-wit denkt als de VVD.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik heb graag dat u op de inhoud ingaat.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb geprobeerd om buitengewoon genuanceerd uit te leggen in welke situatie wij nu zitten. Ik erken dat er een dilemma is, omdat veel opleidingen nu al met cgl werken. Daar zijn ook docenten blij mee; bij ons meldpunt geldt dat voor 16%. De vraag die alle anderen opecht moeten beantwoorden, is echter wat de scholen doen met de invoering van competentieopleidingen waar de docenten evident niet blij mee zijn. Dat blijkt uit veel onderzoeken, niet alleen uit ons onderzoek. Ik geef een uitweg en ik hoop dat de staatssecretaris met mij meedenkt.

De heer **Depla** (PvdA): Wij hebben vorig jaar een debat gehad. Toen hadden wij een motie waarin stond: "van mening dat de invoering van het competentiegericht onderwijs alleen succesvol kan zijn als het onderwijspersoneel in meerderheid oordeelt dat zo'n opleiding voldoende is voorbereid op de invoering van het competentiegericht leren". Dat is wat u wilt. Een meerderheid, waaronder uw fractie en mijn fractie, heeft die motie toen aangenomen. Het verzoek aan de regering was om de colleges van bestuur en de bve-instellingen ertoe op te roepen om, nadat de teams hierover zijn gehoord, op het laagst mogelijke niveau binnen de instellingen daadwerkelijk aan de medezeggenschapsraden voor te leggen of de volgende stap gezet mag worden. Wij hebben de formele positie van docenten dus geregeld. Wat is het verschil tussen wat wij samen in die motie hebben gevraagd en de vervolgstappen die u wilt zetten om de positie van docenten beter te borgen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik ben heel blij met uw interruptie, want dit klopt. U hebt die motie ingediend, maar eigenlijk is uw motie net iets te slap. Ik wil u helpen om haar iets sterker te maken; misschien kunnen wij vandaag een nieuwe motie maken. U wilt immers alleen dat de staatssecretaris de besturen daartoe oproept. De staatssecretaris heeft gezegd dat zij dan te veel in de verantwoordelijkheid van de scholen treedt. Ik formaliseer dit: maak nou een regeling waarmee docententeams formeel instemmingsrecht krijgen. Ik hoop op uw steun.

De heer **Depla** (PvdA): Voorzitter. Ik had eigenlijk een "Castroiaanse" spreekbeurt voorbereid, maar helaas zijn wij met te veel. Ik zal het dus kort moeten houden. Waarom moest het onderwijs in het mbo worden aangepast? Soms raken wij dat in al die debatten even kwijt en dan gaat het helemaal fout in de uitvoering. Invoering van het competentiegericht onderwijs kan alleen slagen als wij centraal blijven stellen waarom wij ermee begonnen: een betere aansluiting van de opleiding bij de beroepspraktijk, onderwijs dat de

studenten meer boeit en uitdaagt en verbetering van het niveau van het onderwijs.

Terugkijkend moet je constateren dat zowel de politiek als het onderwijs de invoering heeft onderschat. De politiek heeft de invoering onderschat door met één experimenteerartikel in 2005 deze hele invoering van start te laten gaan. Er is niet eens een Kamerdebat aan gewijd; het was een hamerstuk. Dan moeten wij de hand ook enigszins in eigen boezem steken, omdat wij er vooraf zo weinig over hebben nagedacht. Gelukkig zal ons dat met het toetsingskader van Dijsselbloem in de hand niet vaak meer gebeuren, maar dit geeft wel te denken.

Ook de scholen zijn in het begin ondoordacht aan de slag gegaan. Bij de invoering, vooral in het begin, was de organisatie van het nieuwe onderwijs sterk onder de maat. De invoering had ook elementen van te ver doorgesloten vormen van het nieuwe leren, net als bij de invoering van het studiehuis en de tweede fase in het voortgezet onderwijs. Gelukkig concludeert de inspectie dat er meer structuur begint te komen en dat er weer meer klassikaal wordt gewerkt. Kortom: er komt weer meer balans tussen klassikaal, projecten, zelfstudie en in bedrijven leren. Op heel veel plekken is die balans echter nog steeds zoek; dat zagen wij ook vandaag weer in het gesprek dat wij hebben gevoerd.

De invoering van het competentiegericht onderwijs stelt dus heel hoge eisen aan de bedrijfsvoering van een school. Op scholen waar het management dat op orde heeft, zijn de studenten en docenten meestal tevreden. Juist waar het management dit niet op orde heeft, is de onvrede groot. Het bijzondere is dat scholen meestal ook de klachten van studenten niet serieus nemen. Er is dus vaak een stapeling van ellende.

Gelukkig constateert de inspectie vooruitgang en gelukkig onderneemt de staatssecretaris actie ten opzichte van scholen die geen klachtenregeling hebben. Volgens mij moeten wij echter een stapje verder zetten. Eigenlijk zouden we met "naming and shaming" moeten gaan werken, dus met een lijstje waaruit blijkt welke roe de organisatie op orde heeft en welke niet. Dan weten docenten en ouders waar zij aan toe zijn. Alleen als de organisatie op orde is, kun je immers goed onderwijs geven.

Uit ons eigen onderzoek blijkt dat de bekostiging voor de invoering op orde is. Het onderzoek van de MBO Raad maakt daar eigenlijk gehakt van. Ik vond ons eigen onderzoek wel goed. Ik ben dus benieuwd of de staatssecretaris ons gerust kan stellen of dat wij opnieuw moeten gaan kijken; dan hebben wij een nieuw probleem.

In ons onderzoek hebben wij een aantal dingen uitgezocht. Allereerst of er genoeg geld was om een onderwijsvernieuwing in te voeren. Dat geld was er, maar er was structureel, op de lange termijn, te weinig geld om de studenten goed te begeleiden. Hoeveel geld nodig is, is nog onduidelijk omdat wij niet precies weten wat de goede verhouding is tussen begeleiding en onderwijstijd. Dit moet zich nog uitkristalliseren. In haar brief zegt de staatssecretaris er niets over, maar ik krijg daar graag nog een reactie op. Zeker omdat in het regeerakkoord is afgesproken om het onderwijs te laten toegroeien naar de OESO-norm. Dit betekent dat wij meer geld aan onderwijs gaan besteden. In dat licht moeten wij nadenken over waar de prioriteit komt te

liggen. Dat hoeft niet vandaag of morgen bekend te zijn, maar wij moeten er wel goed naar kijken. Collega Van Dijk heeft uitvoerig betoogd dat de docententeams moeten gaan over het hoe. Zij worden vaak onvoldoende betrokken bij het vertalen van het wat – zoals wij dat hebben vastgesteld in de kwalificatie-dossiers – naar het onderwijs. Het is belangrijk dat dit verbetert. Ik was laatst bij de hogeschool in Rotterdam, waar ik met 40 docenten om de tafel zat. Zij vroegen mij hoe dat moest. Daarop antwoordde ik: wij hebben niet meer gedaan dan dit, het is aan jullie om het in te vullen. De een wilde meer zelfstudie, de ander meer structuur. Samen kwamen zij tot de conclusie dat het bij deze jongeren niet werkt om elke week een ander programma neer te zetten: de ene week om 10.00 uur beginnen en de andere week om 9.00 uur.

Wij, de Kamer en de staatssecretaris, moeten blijven uitdragen dat het vertalen van het wat naar het hoe een zaak is van de docenten, en niet van onderwijsvernieuwers of andere stafdiensten. Dit misverstand moet echt de wereld uit, anders kan het bestaande draagvlak snel verdwijnen. Daarom moet het handen en voeten krijgen in de cao. Wat is de opvatting van de staatssecretaris? Is het al in de cao opgenomen? Zo nee, wil de staatssecretaris dat stimuleren? Moet de medezeggenschap op dit punt in de wet worden vastgelegd? Hoe staat het met de uitvoering van mijn motie van afgelopen zomer waarin wordt opgeroepen om de medezeggenschapsraden een beslissende stem te geven? Is daarvan in de praktijk werk gemaakt? Zo ja, wat is ervan terechtgekomen? Zo nee, welke stappen moeten wij dan nog zetten? Overigens gaat het niet alleen om de medezeggenschap van docenten. Goed onderwijs staat of valt ook met de zeggenschap van studenten. Zij kunnen op een goede manier de vinger op de zere plek leggen. In dat licht is het goed dat de staatssecretaris de medezeggenschap van studenten gaat stimuleren.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De grote vraag is of de docenten een stem krijgen in de invoering. Dat hebt u beoogd met uw motie, maar eigenlijk weten wij al dat die niet is uitgevoerd. Docenten hebben niet "go" of "no go" kunnen zeggen. Ik heb nu voorgesteld om dat alsnog te doen. Bent u het met mij eens dat dit goed moet worden geregeld, of wil de Partij van de Arbeid cgo invoeren wat er ook gebeurt?

De heer **Depla** (PvdA): Wij willen dat de zeggenschap van docenten goed wordt geregeld, in de cao, via de medezeggenschap of anderszins. Een school mag pas overstappen naar een nieuwe opleiding wanneer de voorwaarden op orde zijn. Eén daarvan is dat de meerderheid van de docenten voldoende is voorbereid op en voldoende is betrokken bij het maken van het onderwijsprogramma. De tweede vraag van de heer Van Dijk is: mogen tot in het oneindige scholen zelf bepalen wanneer je een diploma timmerman of werktuigbouwkundige krijgt? Nee, uiteindelijk is de politiek verantwoordelijk voor het vaststellen van het wat en het borgen van het niveau met diploma's. Het moet niet uitmaken of je in Den Helder of in Maastricht een diploma voor verpleegkundige krijgt. Elke werkgever moet weten: dit is het niveau van die verpleegkundige. In the end moeten wij hier in Den Haag bepalen: dit is het niveau. Anders moet je erkennen dat de overheid zich niet meer bemoeit met het

wat en dus ook niet meer met de kwaliteit van de opleiding. Daarover verschillen wij van mening.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik ben het ermee eens dat het eindniveau goed moet worden geregeld. De Partij van de Arbeid heeft vooropgelopen met de commissie-Dijsselbloem, maar zegt nu: wat er ook gebeurt, misschien een of twee jaar later, maar dat cgo komt er. Is dat niet gênant en schandelijk? Het is een grote onderwijsvernieuwing waartegen veel weerstand bestaat. Laat u de mogelijkheid open dat docenten daarover besluiten?

De heer **Depla** (PvdA): Volgens mij heb ik al drie keer "ja" gezegd. Wij vinden echter ook dat de overheid ervoor moet zorgen dat een diploma overal dezelfde waarde heeft. Van u mag iedereen dat zelf weten. Daarover verschillen wij van opvatting.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Het antwoord is mij niet helemaal duidelijk. Ik was overigens heel erg blij met uw eerdere motie, mijnheer Depla. Wij hebben er met alle liefde voorgestemd. De oproep in uw motie was enigszins vrijblijvend. Daardoor ligt de vraag nu voor of u vindt dat docententeams verplicht moeten worden geraadpleegd bij de uitvoering. Kunt u daar een duidelijk antwoord op geven?

De heer **Depla** (PvdA): U suggereert dat ik net geen duidelijk antwoord gaf. Mijn antwoord was ja en ik weet niet wat een duidelijker antwoord kan zijn dan ja. U stelt een andere vraag dan de heer Van Dijk. De heer Van Dijk vraagt of docenten een beslissende stem moeten hebben bij het overstappen naar het nieuwe programma en u vraagt of zij een beslissende stem moeten hebben bij de uitvoering. Dat zijn twee verschillende vragen en mijn antwoord op beide vragen is ja. Daarom hebben wij die motie ingediend en wil ik nu van de staatssecretaris weten hoe het loopt. Mocht het onvoldoende lopen, vraag ik mij af of het beter moet worden vastgelegd in de Wet medezeggenschap op scholen of dat het beter moet worden geregeld in de cao. Volgens mij is daar geen woord Spaans bij.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat klopt. Ik dank u voor de heldere reactie. Wij weten echter allemaal wat de reactie van de staatssecretaris is. Zij was al helemaal niet van plan om dat te doen en als zij het al heeft gedaan, heeft zij het op heel zuinige manier gedaan.

De heer **Depla** (PvdA): Waar baseert u dat op?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Op de reactie van de staatssecretaris op de motie.

De heer **Depla** (PvdA): Ik heb haar nog niet horen antwoorden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De Kamer heeft geen enkele brief ontvangen waarin wordt beschreven op welke wijze de colleges van bestuur zijn aangesproken door de staatssecretaris. Ik ga ervan uit dat het niet op een heel overtuigende manier is gebeurd. Ik hoop dat het tegendeel wordt bewezen. Mijn vraag is of dit een hard punt is voor de PvdA-fractie.

De heer **Depla** (PvdA): Ja. Ik heb niet voor niets die motie ingediend en ik stel die vragen niet voor niets. U probeert almaar het beeld te creëren dat mijn antwoorden niet duidelijk zijn of dat wat ik zeg uiteindelijk niet hard is. Duidelijker dan ja kan ik niet antwoorden. Volgens mij is onze stellingname van het begin af aan duidelijk geweest: de overheid stelt het vast en dat moet worden gemoderniseerd. Die kwalificatiedossiers van eindtermen zijn op sommige plekken prima, maar die moeten worden gemoderniseerd eens in de zoveel tijd. Een timmerman moest twintig jaar geleden iets anders kunnen dan een timmerman nu.

De **voorzitter**: U hebt nog twee minuten.

De heer **Depla** (PvdA): Dit was een reactie op een interruptie.

De **voorzitter**: Dat begrijp ik, maar ik probeer u in uw antwoord weer naar uw tekst te brengen.

De heer **Depla** (PvdA): Heel goed dat u mij probeert in te perken.

Wij vinden dat 2010 een stip aan de horizon mag zijn, maar het mag niet zo zijn dat scholen dit onverantwoord invoeren omdat het van ons moet. In de wet die er gaat komen moeten goede voorwaarden worden opgenomen zodat de invoering niet doorgedrukt kan worden.

Ik wou een oordeel vragen over de benchmarks van de MBO Raad. Daarin zie ik dat het percentage dat wordt besteed aan het primaire proces en docenten daalt. Dat vind ik zorgwekkend in het licht van de invoering van het competentiegericht onderwijs.

Tot slot – dat kost mij wel twee minuten – wil ik komen op de kern van het verhaal, namelijk de kwalificatiedossiers. Daar gaan wij namelijk over, want dat is het wat. De kwalificatiedossiers moeten worden aangepast. De aansluiting met het hbo is vergeten. Daar heeft de heer Biskop duidelijke woorden over gesproken. Ik wil niet alleen het advies geven om er iets mee te doen, want het raakt aan het stelsel. Ik ben ervoor om een advies te vragen aan de Onderwijsraad om zicht te krijgen op hoe dat moet.

Er zijn te veel studierichtingen waar de ouders volstrekt het zicht op kwijt zijn en de docenten en het bedrijfsleven ook. Waarom gaan wij niet terug naar vijftien domeinen, bijvoorbeeld de mts of de opleiding zorg? Dat is dan de voorkant van het diploma en op de achterkant van het diploma staan al die kwalificatiedossiers zodat iedereen kan zien welke specialisatie is gevolgd. Is de staatssecretaris bereid deze suggestie over te nemen?

Uit ons onderzoek en uit dat van de inspectie blijkt dat studenten zich onvoldoende uitgedaagd voelen, dat het onderwijs te weinig ambitieus lijkt. Kan de minister de kenniscentra de opdracht geven om de kwalificatiedossiers zo vorm te geven dat het niveau en de ambitie omhoog gaan, met name wat betreft de verdieping van de theoretische vakkennis waarom studenten en docenten vragen?

De inspectie constateert een verslechtering van de afstemming met het vmbo in plaats van een verbetering. Wat vindt de staatssecretaris ervan om een soort minimale standaard te formuleren waardoor roc's weten wat het minimum is wat betreft de afstemming met het vmbo?

De staatssecretaris heeft een coördinatiepunt in het leven geroepen dat uiteindelijk toetst of de nieuwe kwalificatiedossiers voldoen. Daar zit geen enkele docent aan tafel. Er zou een soort docentenplatform moeten zijn dat die kwalificatiedossiers op uitvoerbaarheid en studeerbaarheid toetst. Daarmee kan worden voorkomen dat daar aan het begin van de rit te weinig naar wordt gekeken. Ik maak mij ook zorgen over de aansluiting met het bedrijfsleven. In 2007 en 2009 is er geen verbetering opgetreden in de contacten met het bedrijfsleven. Wij hebben onlangs een onderzoek van de Algemene Rekenkamer ontvangen waarin ook stond dat het niet goed was. Wat gaat de staatssecretaris daaraan doen? Helaas mag ik niets meer zeggen over de examens en over de benaming van het mbo. Ik ga proberen dat in tweede termijn te doen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik wil alleen maar even iets heel duidelijk markeren. Ik heb goed naar u geluisterd en gehoord dat u zei: ja, ik wil dat docenten kunnen stemmen over de invoering en over de overstap naar het cgo. Dan kunnen docenten ook tegen invoering stemmen. Deelt u de mening dat hiervan het gevolg kan zijn dat er geen cgo komt?

De heer **Depla** (PvdA): Nee, dat kan niet. Ze mogen stemmen over de vraag of de opleiding klaar is, of zij voldoende voorbereid zijn en of zij voldoende betrokken zijn geweest bij de overstap. Ook u moet op een gegeven moment durven te zeggen dit zijn de kwalificatiedossiers, dit zijn de eisen die de overheid stelt om een diploma verpleegkundige of werktuigbouwkundige te kunnen krijgen. Dat is misschien moeilijk voor u en dat kunt u wel schandalig noemen, maar u bent te laf om dergelijke zaken vast te stellen. U zegt dat het verleden beter was, maar hoeveel kwalificatiedossiers hebt u nu eigenlijk bekeken? De overheid moet uiteindelijk het vaststellen. Daar moet je niet voor weglopen. Daarom maken wij allemaal opmerkingen over wat er beter moet. Als wij dat wat eenmaal hebben vastgesteld, moet de voorwaarde gecreëerd zijn dat het mogelijk wordt gemaakt. Docenten hebben zeggenschap over de vraag of er aan de voorwaarden is voldaan. Dat ligt binnen hun macht; zij kunnen niet zeggen: wij vinden dat een verpleegkundige heel andere dingen moet leren, want dat is uiteindelijk niet alleen een zaak van de docenten.

De heer **Bosma** (PVV): De Partij voor de Vrijheid is altijd een fel tegenstandster geweest van het competentiegericht onderwijs, het bastaardneefje van het Nieuwe Leren, want hoe gaat dat in de praktijk? Op het Albeda College in Rotterdam wordt het vak Nederlands gegeven. Dat beslaat acht punten: twee betreffen Nederlands, twee integriteit, twee doorzettingsvermogen en twee reflectievermogen. Ik zou er niet aan moeten denken om dat laatste vak zelf te moeten doen, maar dat terzijde.

De heer **Depla** (PvdA): Dat laatste is ook moeilijk voor u.

De heer **Bosma** (PVV): Voor integriteit slaag ik wel. Dit is precies hoe het niet moet. In het onderwijs moeten kennis en vakinhoudelijke zaken vooropstaan. Zaken zoals integriteit, die ik net noemde, leiden tot een afvinkcultuur. Je hebt een vak gevolgd en aan het eind wordt vastgesteld dat je heel erg integer bent. Hoe doe je dat? Helemaal lariekoek is dat integriteit even zwaar

weegt als het vak zelf: Nederlands. Dit is een vak voor secretaresses. Die moeten toch die d'tjes en t'tjes op de goede plaats zien te krijgen. Daar gaat het om. Competenties zijn goed en zelfs belangrijk, maar zij vormen de slagroom op de taart. Wij zijn te veel bezig met die slagroom.

De PVV vreest voor een verdere teloorgang van het mbo. Dat is totaal verkeerd, omdat het mbo cruciaal is voor de opleiding van het middenkader in onder andere het bedrijfsleven. Er ontstaat nu te veel een cultuur waarin niet valt af te rekenen. Je kunt je afvragen of er niet steeds meer onechte vakken worden gegeven. Zo krijg je bij het vak Nederlands dat ik net noemde nauwelijks nog Nederlands. Dan kun je ook iemand van de straat plukken. Wij hadden het gisteravond nog over de koffiejuffrouw van de McDonald's. Dat gaat misschien wel heel ver. Ik wil er het liefst iemand voor hebben die gewoon gepokt en gemazeld is in onze mooie Nederlandse taal. Als die af en toe ook let op iemands integriteit, is dat mooi meegenomen.

De heer **Biskop** (CDA): De heer Bosma gaat uitgebreid op de kwalificatiedossiers in en op wat hij daarin liever had zien staan. Die kwalificatiedossiers zijn toch samengesteld in samenwerking en in overleg met het bedrijfsleven? Het bedrijfsleven heeft zelf toch gevraagd om bepaalde competenties in een kwalificatiedossier te zetten?

De heer **Bosma** (PVV): De vorige spreker noemde net het rapport van de Algemene Rekenkamer, waarin dat wordt besproken. Ik meen dat dit juist wordt weersproken in een rapport van de SER. Bij het bedrijfsleven bestaat juist heel veel onvrede op de niveaus die u noemt. Als je geen echte vakken meer geeft, heb je ook geen echte docenten meer nodig. Dan verzand je al snel in de wondere wereld van de doula's en de coaches. Dat heeft ook nog een andere, voor het management aantrekkelijke bijwerking: het is veel goedkoper. Dat alles maakt het weer interessanter voor de leiding om te bezuinigen op de post die in het onderwijs het meest geld kost: arbeid. Dit alles roept de vraag op wie dit eigenlijk invoert. Staatsrechtelijk gezien is dat de staatssecretaris, maar de indruk wordt op z'n minst gewekt dat de MBO Raad hierin een grote rol speelt. Deze indruk wordt nog versterkt in de publiciteit. Daar lees je zaken als "de MBO Raad voert dit in". Volgens de letter zal het waarschijnlijk niet zo zijn, maar op de jaarvergadering van BON, waar ook deze staatssecretaris aanwezig was, werd op z'n minst gesuggereerd dat de MBO Raad een soort gepercipieerde macht is. Het deed mij een beetje denken aan het procesmanagement ten tijde van de invoering van de twee fasen. Er werd gedacht dat het procesmanagement het voor het zeggen had, en vervolgens deed men wat het procesmanagement zei. Het onderzoek van de Kamer is tamelijk vernietigend. Vorige sprekers hebben het daarover al gehad. Om redenen van de tijd laat ik dit achterwege. Er zijn wel tal van andere vragen. Bijvoorbeeld: hoe verhoudt het competentiegericht onderwijs zich tot de groei van het aantal zorgleerlingen binnen het mbo? Dat blijft een bron van zorg. Hoe verhoudt het competentiegericht onderwijs zich tot het project van de multiculturele samenleving? In het competentiegericht onderwijs is er bijvoorbeeld sprake van wat heet "vraaggestuurd leren". Nu zegt sociologie-

professor prof. Frans Trompenaars dat bijvoorbeeld de Turkse cultuur, die je veel aantreft op het mbo, typisch een hiërarchische cultuur is. Ik kan me voorstellen dat vraaggestuurd onderwijs daar haaks op staat. Hoe kan het dat het kabinet wel degelijk spreekt over "draagvlak", terwijl uit de onderzoeken van de Kamer toch iets heel anders blijkt? Zeven op de tien mensen voor de klas zijn ontevreden over de invoering. Dan is er inderdaad de vraag – dit punt mocht ik al noemen in antwoord op de vraag van de heer Biskop – hoe de staatssecretaris staat tegenover de samenspraak met het bedrijfsleven. Daar zijn immers ook klachten over.

De heer **Biskop** (CDA): Als je heel snel doorpraat, lijkt het heel wat. De heer Bosma zegt: volgens het onderzoek dat de Kamer heeft laten doen, is 17% negatief. Ja, en dus is 83% dat niet.

De heer **Bosma** (PVV): Dan heb ik wel heel snel gepraat, want ik zei niet 17% maar 70%, het cijfer dat voorgaande sprekers ook hebben genoemd.

De heer **Biskop** (CDA): Dan nodig ik u uit om op blz. 16 van het draagvlakonderzoek te kijken.

De heer **Bosma** (PVV): Zeven op de tien mensen voor de klas zijn ontevreden over de invoering. Voorzitter. De reactie van de staatssecretaris is wel pikant. Ze beaamt tot op zekere hoogte de conclusies uit het Kameronderzoek. Echter, blijkbaar kan de colonne, eenmaal in beweging, niet meer worden gestopt. Er zijn experimenten in gang gezet die toch het meest weg hebben van voldongen feiten. De vergelijking met de JSF dringt zich al op. Dat is jammer. Er geldt immers: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Van dat laatste is nu sprake. Ik zou er toch ernstig voor pleiten om het hele project terug te draaien, al weet ik dat dit een enorme doos van Pandora van nieuwe problemen en invoeringszaken met zich meebrengt. Ik zie de staatssecretaris al naar adem happen. Uiteindelijk is dit echter in essentie verkeerd en zou het moeten worden teruggedraaid naar een situatie waarin gewoon de vakinhoud vooropstaat, waarin sprake is van centrale schriftelijke eindexamens voor een aantal kernvakken en waarbij "klassikaal onderwijs" geen vies woord meer is.

De heer **Depla** (PvdA): De heer Bosma zegt dat hij het weer wil terugdraaien naar de tijd dat het vak nog een vak was. Zonet bespraken wij met de heer Van Dijk de oude eindtermendossiers. Wat is daarin beter geregeld? Mij viel mij juist op dat daarin minder vakkennis in zit dan tegenwoordig het geval is. De heer Bosma wil dus terug naar vroeger, maar gaan wij dan niet eigenlijk achteruit boeren?

De heer **Bosma** (PVV): Vroeger is niet altijd beter. Maar ga nog iets verder terug, naar de tijd van de meao's en de mts'en. Die opleidingen waren bijna een soort merken. Daarin stonden vakken veel meer voorop. Op de een of andere manier moet ervoor worden gezorgd dat dat terugkomt en dat dat weer centraal komt te staan. Dat zou ook de zorg van de heer Depla moeten zijn.

De heer **Depla** (PvdA): Daarin zijn wij het met elkaar eens. Mijn voorstel was ook om met domeinen te gaan

werken. Maar wat de heer Bosma zei, deed een beetje denken aan een bedrijf dat een goed merk had dat niet meer goed verkoopt, en dat dan terug wil naar het oude merk. Maar de heer Bosma heeft geen concreet voorstel ontwikkeld voor de wijze waarop het merk weer sterk wordt. De heer Bosma zegt alleen dat hij terug wil naar het oude merk. Maar wat wil hij concreet doen zodat iedereen weer goede gevoelens krijgt bij de mts, net als vroeger?

De heer **Bosma** (PVV): Mij gaat het er niet om dat we teruggaan naar een goed merk. Mij gaat het erom dat we teruggaan naar goed onderwijs. Welk bordje je op de deur hangt, maakt mij niet zoveel uit. Klassikaal onderwijs hoeft heus geen vies woord te zijn. Hetzelfde geldt voor andere elementen die ik net heb genoemd, zoals veel meer vakinhoudelijk werken, op een aantal kernvakken gericht zijn, centrale schriftelijke eindexamens, letten op de aansluiting van het vmbo op het hbo en veel meer samenspraak met het bedrijfsleven.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. We leven in een tijd waarin werkloosheid voor het eerst in tientallen jaren weer onderwerp van gesprek is aan de keukentafel. De aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt is uiteraard cruciaal. De school heeft de plicht om jongeren aan een baan te helpen. Dit was de noodzaak waarmee de operatie van het cgo begon. Vaardigheden en kennis werden gecombineerd om ervoor te zorgen dat de jongeren aan een baan zouden komen, zodat ze in het bedrijfsleven uit de voeten zouden kunnen.

De banen liggen nu niet voor het oprapen. Alleen de best gekwalificeerden hebben nu nog een goede kans. Er ligt een belangrijke taak voor het onderwijs. Daarover moet het vandaag gaan. Wij zijn verzand in een bestuurlijke chaos. De staatssecretaris heeft het gemodderd rond de invoering van het cgo veel te lang laten voortbestaan. Maar het cgo moet helemaal niet gaan over bestuurlijke chaos en zaken, maar over leerlingen en over wat er gebeurt in klaslokalen en leerbedrijven. Dat is wat telt. Vanmorgen sprak ik nog een ouder die mij een voorval voorlegde en zich afvroeg wat zij ermee moest. Het voorval speelde overigens op een basisschool, maar dat geeft aan waar dingen al misgaan. De ouder vertelde: "Mijn kind heeft op school een tien gekregen, terwijl het het plaatsje Zutphen met een f schreef. Omdat zij Zutphen goed wist aan te wijzen, kreeg zij een tien." Ik dacht: als we zo beginnen ... Het wordt nog erger: eergisteren sprak ik iemand met een kind dat naar het Albeda College in Rotterdam gaat. Misschien is het niet zo aardig dat ik de naam van de mbo-school noem, maar toch. Dit kind komt 's morgens op school, om negen uur, en krijgt te horen dat er die dag geen lessen meer zijn, behalve de les om vier uur, waarvoor het moet terugkomen. Dit schijnt vaker te gebeuren. We spreken vandaag over het competentiegericht onderwijs, maar volgens mij liggen er meer zaken die aangepakt moeten worden. Maar goed, om kort te gaan: als mij de vraag gesteld wordt of we moeten doorgaan of niet, antwoord ik dat de VVD ervoor pleit om door te gaan, maar niet zomaar, wel met verstand. De VVD vindt namelijk dat de invoering van het competentiegericht onderwijs op veel scholen goed gaat. Minder dan 30% zegt de invoering in 2010 niet te halen. We zien ook dat heel veel docenten en leerlingen erg hun best doen. Stoppen zou volgens mij

een klap in het gezicht betekenen van alle docenten en instellingen die de doelstellingen wel hebben gehaald, soms met een enorme extra inspanning. Ik denk dat stoppen geen goede zaak is, om niet te zeggen dat het een ramp zou zijn. Als je zou stoppen, krijg je de situatie die ik zojuist schetste tijdens de interruptie met de heer Van Dijk. Dan weet het bedrijfsleven helemaal niet meer wat het in huis krijgt. Dit is nu al zo moeilijk.

De staatssecretaris moet dus alles op alles zetten om de hiaten in het overleg met de docenten te vullen. Dat is natuurlijk een taak van de instellingen zelf, maar ook van het bedrijfsleven. Ik zie daar een probleem. Het bedrijfsleven voelt zich veel te weinig betrokken, terwijl de bedrijven straks voor de banen moeten zorgen. Ik kom op de kwalificatiedossiers. Het gaat er natuurlijk om wat de eindtermen zijn die men in het beroepsonderwijs moet aanleren voor de arbeidsmarkt. Dat is de centrale vraag. We moeten niet talloze, zeer gedetailleerde kwalificatiedossiers aanleggen, die helemaal geen ruimte bieden aan eigen invulling. Uit het veld komen hierover nog steeds veel klachten. De staatssecretaris heeft de kenniscentra de opdracht gegeven om dit te verbeteren, maar daarmee is nog steeds een belangrijke klacht van het veld niet verholpen. Deze gaat over de verplichting van het deel C. Veel gebruikers melden dat dit deel maar beperkt bruikbaar is. De kans zou bestaan dat dat deel wordt gebruikt als een soort van afvinklijstje. Als dat gebeurt, zijn wij terug bij eindtermendocumenten. Oorspronkelijk was deel C bedoeld als kapstok voor de school, maar nu het wordt vastgesteld door de minister is het veel dwingender en gedetailleerder, wat veel mensen een doorn in het oog is. Wat zou er nu gebeuren als wij deel C niet verplichten, zoals oorspronkelijk de bedoeling was? Waarom prefereert de staatssecretaris een systeem van "pas toe of leg uit", wat weer de nodige bureaucratie met zich brengt, boven een systeem van meer vrijheid en meer flexibiliteit in de kwalificatiestructuur van scholen?

De heer **Depla** (PvdA): Ik wil even weten of ik uw voorstel goed begrijp. Als u deel C niet langer verplicht wilt laten vaststellen, dan moeten wij wel zorgen dat de vakkennis uit deel C teruggaat naar deel B. Is dat ook uw bedoeling?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Absoluut. Dat is precies wat ik bedoel. Dan kom ik op de bekostigingsvoorstellen en het aanscherpen van bbl en bol. Bij bbl ligt het accent op leren in de praktijk en bij bol op leren op school, maar beide leerwegen groeien steeds dichter naar elkaar op het punt van ervaring opdoen in de praktijk – mijn fractie heeft al vaker gepleit om dit meer te laten samenvloeien – terwijl de vergoeding die een instelling voor beide leerwegen ontvangt sterk uiteenloopt. Een bol krijgt ongeveer twee keer zo veel publieke bekostiging. De staatssecretaris wil een scherper onderscheid. Is dit niet een oplossing voor het verkeerde probleem? Moeten wij niet iets doen aan het verschil in financiering van beide leerwegen in plaats van aan het verschil tussen de leerwegen zelf? Een deel van de bekostigingsproblemen in het mbo komt namelijk ook voort uit het onderscheid in financiering tussen die twee leerwegen. Tijdens het vorig overleg bleek al meer dan 320 mln. in het cgo te zijn gepompt; een groot deel van dat bedrag ging overigens naar het management. Sommige scholen

beschikken nog steeds over te weinig geld. Op macroniveau is zelfs te veel begroot, maar op microniveau gaan sommige scholen, vooral scholen met veel bbl'ers, het niet redden. Zou het daarom niet helpen om de bekostiging van bol en bbl gelijk te trekken en scholen en bedrijven publiek-private samenwerkingsverbanden aan te laten gaan?

De **voorzitter**: De heer Depla wil u nog één vraag stellen. Als u die hebt beantwoordt, hebt u vervolgens nog één minuut spreektijd.

De heer **Depla** (PvdA): Mevrouw Dezentjé Hamming zegt "bbl en bol gelijktrekken". Betekent dat bbl op het niveau van bol moet liggen? Heeft zij uitgerekend hoeveel meer dat kost?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wij hebben al in een aantal debatten hierover gesproken. In het kader van de bekostiging wil ik nog eens even de opvatting van de staatssecretaris op dit punt verneemen. Wat zijn de mogelijkheden en onmogelijkheden? Volgens mij zijn wij namelijk nu bezig het probleem aan de verkeerde kant op te lossen.

De heer **Depla** (PvdA): Ik vraag uw opvatting. Wat vindt u? Vindt u dat wij dadelijk bbl en bol op dezelfde manier moeten financieren? Zo ja, gaat het dan allemaal naar het hoogste, naar het laagste of er tussenin? Wat wilt u?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik heb er niet een heel uitgesproken opvatting over. Ik vind dat wij het heel praktisch moeten benaderen. Nu ligt er een probleem en dat moet op een praktische manier worden opgelost. Ik wacht graag het antwoord van de staatssecretaris af.

Bij mbo-3 en mbo-4 heeft de staatssecretaris het over "voor 30% bekostigd te worden op basis van het aantal diploma's", in plaats van voor 20%. Lopen wij daarmee niet het risico van perverse prikkels door vergemakkelijking van het onderwijs? Zouden wij niet eens iets kunnen verzinnen op basis van kwaliteit? Waarom denkt de staatssecretaris daar niet over?

Klachtenbehandeling staat ook geagendeerd voor vandaag, maar ik heb er nog niemand over gehoord. Ik vind dat echter wel een belangrijk punt. Uit het onderzoek blijkt namelijk dat ouders en deelnemers vaak niet weten waar zij terecht kunnen met hun klachten en dat de informatievoorziening fors beter zou kunnen. Ik heb dit al vaker gezegd. Het lijkt wel alsof instellingen hun klachtenregeling bewust verstoppen. Als je de regeling al wel vindt, stuit je op nog meer onduidelijkheden. Bij een op de drie klachtenregelingen is niet eens bekend wie er in de klachtencommissie zit, terwijl ouders en deelnemers toch een belangrijke factor zouden moeten zijn bij het kwaliteitstoezicht op het onderwijs en het dus duidelijk moet zijn waar zij met hun klacht terecht kunnen. Hoeveel instellingen hebben eigenlijk geen goede klachtenregeling? Kan de staatssecretaris die instellingen niet verplichten deze regeling wel in het leven te roepen? Waar kan een deelnemende ouder eigenlijk terecht als een instelling niets met een klacht doet? Hij kan namelijk niet terecht bij de inspectie, want die neemt geen individuele klachten in behandeling; daar wordt het hooguit een signaal. Misschien kan het bij de

deelnemersraad van de instelling. Hoe staat het daarmee?

De VVD-fractie heeft al eerder gepleit voor een onderwijskamer, een waakhond op onderwijsgebied. Hadden wij die gehad, dan hadden wij door die waakhond kunnen laten beoordelen wat het competentiegericht onderwijs betekent voor de kwaliteit van het onderwijs. Ik hoop dat wij niet over vijftien jaar moeten constateren dat deze onderwijsvernieuwing mislukt is. Ik sluit af met mijn hartenkreet: de aansluiting met het hbo. In veel landen is die aansluiting perfect geregeld, maar in Nederland helemaal niet. Het wordt de hoogste tijd dat het hbo aanschuift in de paritaire commissie waarin het mbo en het bedrijfsleven bij elkaar zitten.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. Voor aanvang van deze vergadering is aan de vaste commissie voor OCW een petitie overhandigd door Beter Onderwijs Nederland. Ik kon daar helaas niet bij zijn, maar ik heb inmiddels de tekst kunnen lezen. Mij viel op dat er van uit werd gegaan dat de kinderen van Tweede Kamerleden allemaal naar categoriale gymnasia kunnen gaan. Ik hoop niet dat ik de mensen teleurstel, maar een van mijn kinderen is in september met een prachtig mbo-diploma naar het hbo doorgestroomd en ik heb er nog eentje in het eerste jaar van het mbo zitten, op de afdeling Zorg en Welzijn. Zij heeft het daar erg naar haar zin. Niet alleen vanuit deze ervaring, maar ook door mijn vele werkbezoeken aan roc's, recent nog in Terneuzen, en gesprekken met leidinggevenden, leraren en ondersteunend personeel ben ik onder de indruk geraakt van de veerkracht in het mbo en het innovatieve vermogen om het onderwijs voortdurend aan te passen aan de nieuwe eisen die de tijd, het bedrijfsleven en de vervolgopleidingen stellen. Men wil het competentiegericht onderwijs oppakken. De inzet en het enthousiasme is wel erg wisselend. Ik begrijp dat wel. Het is bijvoorbeeld op een zorgafdeling veel vanzelfsprekender om zo les te geven dan op een juridische afdeling. Men is er in de afgelopen jaren voortvarend mee aan de slag gegaan. Het is in 2007 een wijs besluit van de staatssecretaris geweest om de invoering toch nog wat uit te stellen en er zelfs meer tijd voor beschikbaar te stellen dan het onderwijsveld op dat moment vroeg. Die tijd is gebruikt. Wat mij betreft koersen wij nu verder af op de afspraken die daarover zijn gemaakt. Dat betekent dat in augustus 2010 in ieder geval voor de eerstejaars wordt begonnen met het competentiegericht onderwijs. Ik voel er weinig voor om dan met twee systemen te gaan werken. Daarna komt er een ingroeimodel, zodat in 2013, 2014 de laatste cohorten van het eindtermgericht onderwijs het mbo kunnen verlaten.

Dat is dichterbij dan wij denken, maar er is nog even tijd om aandacht te besteden aan een aantal punten dat in de afgelopen tijd terecht naar voren is gebracht, en om een stuk duidelijkheid te geven waarom is gevraagd. Dat is van belang voor het draagvlak in het veld, ook van docenten en studenten, voor het competentiegericht onderwijs. Ik heb namelijk de indruk dat het gebrek aan draagvlak voor een deel te wijten is aan allerlei vragen en problemen rond de kwalificatiedossiers. Op dat gebied moet in de komende maanden een behoorlijke slag worden geslagen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Deelt u mijn mening dat docenten daarin een formele stem moeten krijgen? En

deelt u mijn mening dat het nu niet geregeld is in het voorstel van de staatssecretaris?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik kom straks terug op de stem van de docenten en op de vraag hoe daaraan gevolg moet worden gegeven, ook met betrekking tot de kwalificatiedossiers.

Het draagvlak, dat wel groeiende is, zal voor een deel afhangen van de manier waarop de discussie over de kwalificatiedossiers wordt afgerond. Tijdens een vorig overleg heeft mijn collega Ed Anker daar ook al vragen over gesteld. Hij heeft onder andere de vinger gelegd bij de gedetailleerdheid van deel C, waarover ook mevrouw Dezentjé Hamming-Bluemink heeft gesproken. Ik begrijp dat de staatssecretaris dat niet allemaal integraal wil vaststellen, zodat zij daarop ook politiek aanspreekbaar is en alles voldoende is verankerd in het curriculum. Je kunt je afvragen of de kennisdelen uit deel C gehaald kunnen worden en ondergebracht kunnen worden in deel B, zodat deel C als adviesdocument kan fungeren. De heer Depla legde dit ook al in de vorm van een vraag voor aan mevrouw Dezentjé Hamming. Ik houd het open. Wij moeten hierin nog een keuze maken. Ik vind in ieder geval dat er ruimte moet zijn voor regionale inkleuring. De staatssecretaris benoemt dit ook wel in haar brief, maar die ruimte moet er daadwerkelijk ook in de praktijk zijn.

Ik kom op de betrokkenheid van docenten. Uiteindelijk moet het coördinatiepunt toetsen of met alles voldoende rekening is gehouden. Op welke wijze is gegarandeerd dat de stem van de docenten in algemene zin, want dat kan geen stem van iedere docent afzonderlijk zijn, voldoende wordt meegenomen? Op welke wijze wil de staatssecretaris daaraan invulling geven? Ik hecht daar wel aan.

De staatssecretaris heeft aan de kenniscentra gevraagd om de overlap te verminderen en om de uitstroom met minimaal 10% te verminderen. Ik begrijp uit haar brief dat dit ook wel meer mag zijn. Graag zelfs. Ik ga ervan uit dat de kenniscentra zich aan die doelstelling, dat percentage hebben gecommitteerd en dat in de komende maanden, uiterlijk september, de resultaten zichtbaar worden.

De kwalificatiestructuur moet voor de invoering op orde zijn. Deze is onlosmakelijk verbonden met het uiteindelijke moment van invoering.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik veronderstel dat u hiermee alsnog antwoord hebt gegeven op mijn vraag.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ja, ik heb dat verbonden aan de kwalificatiedossiers en de verantwoordelijkheid die het coördinatiepunt daarin heeft.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Als de staatssecretaris stelt dat er geen formele inspraakbevoegdheid is van docenten, wat betekent dat voor de ChristenUnie?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik vind het bijzonder als u antwoordt voor de staatssecretaris. Laten wij afwachten waar zij in eerste termijn mee terugkomt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Maar in de brief staat dat er niets is geregeld.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Zoals u begrijpt, heb ik hier

een vraag over gesteld. Ik ga ervan uit dat de staatssecretaris in haar beantwoording niet alleen de brief voorleest. Ik ken haar zo in ieder geval niet.

De heer **Depla** (PvdA): Wat vindt u van mijn suggestie om aan het coördinatiepunt, dat de kwalificatiedossiers toetst, een soort uitvoeringstoets door een panel van docenten toe te voegen, zodat de betrokkenheid van docenten op die wijze is geregeld?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Dat kan een optie zijn, maar de vraag is dan op welke wijze de panels worden samengesteld. Er wordt al snel gezegd dat het allemaal representatief moet zijn. Dat is echter niet altijd even eenvoudig. U hebt dit punt ook bij de staatssecretaris neergelegd. Ik ga ervan uit dat zij daarop zal ingaan. Dat kunnen wij hierbij betrekken als definitieve keuzes gemaakt moeten worden.

Voorzitter. Ik vraag aandacht voor de aansluiting van het mbo op het hbo. Ik weet niet hoe mijn zoon vandaag zijn tentamen heeft gemaakt, maar in de eerste maanden gaat het in het algemeen wel redelijk. Wij weten dat die overstap niet eenvoudig is. Het is van belang dat wij daaraan meer aandacht besteden. Het is mij opgevallen dat de HBO-raad in een green paper aandacht hiervoor heeft gevraagd. Hij heeft eigenlijk toegegeven dat te veel is overgelaten aan anderen en dat hij zelf meer daarin moet investeren. De staatssecretaris stelt dat zij er rekening mee houdt dat ongeveer de helft van de mbo-studenten niet de arbeidsmarkt opgaat, maar doorstudeert. Hoe gaat zij de ontbrekende balans in het uitstroomprofiel in de komende tijd herstellen? Dat is zeker van belang. Uiteraard moet er ook een goede overloop zijn tussen het vmbo en het mbo, want daarvoor geldt precies hetzelfde.

Voorzitter. Ik vraag voorts aandacht voor studenten met een beperking. Uit onderzoeken blijkt dat slechts 37% van de studenten met een beperking vindt dat de school voldoende rekening met ze houdt. Dat vind ik een zorgelijk percentage. Het is dan ook goed dat de staatssecretaris actie onderneemt, maar wat er precies gebeurt, is toch onduidelijk. Zij heeft het over het geven van handvatten om opleidingen aan te kunnen passen. Ik meen evenwel dat dit punt bij het vormgeven van de opleidingen strakker aandacht verdient. Wij kennen bij het hoger onderwijs het plan van aanpak terugdringing belemmeringen voor studenten met een functiebeperking. Ik meen dat het goed zou zijn om ook voor het middelbaar beroepsonderwijs zo'n plan van aanpak vast te stellen, zodat de positie van deze studenten structureel aandacht krijgt en, naar ik hoop, ook structureel verbetert. Mocht het nodig zijn, dan ben ik bereid hiervoor in tweede termijn een motie in te dienen. Wat de ChristenUnie betreft, koersen wij af op de invoering van het competentiegericht onderwijs in 2010, wel met inachtneming van de punten ik hier heb genoemd. Daarvoor moet in de komende maanden nadrukkelijk aandacht zijn. Ik noem met name de kwalificatiedossiers. Er dient wat ons betreft ook ruimte te zijn voor onderwijsinstellingen die om legitieme redenen nog niet helemaal kunnen voldoen aan de eisen met betrekking tot het tijdspad. Volkomen duidelijk moet zijn welke eisen gelden en welke vervolgstappen voor deze instellingen zullen gelden. In dat opzicht vraag ik om een nadere uitwerking van datgene wat de staatsse-

cretaris daarover in haar brief aan de Kamer met betrekking tot de overgangprocedure heeft meegedeeld.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Aan vrijwel elke onderwijsvernieuwing ligt een zorgpunt ten grondslag. In het geval van het middelbaar beroepsonderwijs was dat de aansluiting op de arbeidsmarkt, een terecht zorgpunt. De vraag is of voldoende terughoudend en assertief is gereageerd. Er werd een omslag van kennis naar vaardigheden in gang gezet, maar soms werd daarbij de suggestie gewekt dat daarvoor het gehele systeem op de schop moest. Je vraagt je echter af of de omslag niet bereikt had kunnen worden met een precisering van de kwalificaties. Nu lijkt onderbelichting van de kenniscomponent en overschatting van de zelfstandigheid van leerlingen het gevolg te zijn. Dat moet nodig worden gecorrigeerd.

Het cgo is hier en daar al een heel eind ontwikkeld. De scholen die daarmee ver gevorderd zijn, verdienen een compliment. Deze inspanning moet niet worden ontmoedigd. Andere scholen staan nog aan de start. Vanwege de forse knelpunten die er nu zijn, is de optie van terugdraaien of stopzetten niet aan de orde. Dat kan dus in ieder geval niet. Wat echter wel in beeld moet zijn, is duidelijkheid over de manier waarop wij de forse knelpunten op een adequate manier verhelpen. Daarbij is op onderdelen een fundamentele bezinning natuurlijk aan de orde. Het onderzoek van de Kamer stelt het eigenlijk heel scherp. Wat willen studenten nou? In het rapport staat: Studenten wilden en willen niet zozeer cgo, maar onderwijsvormen die een verstandige mix zijn van meer klassieke, zeg: schoolse, en moderne, praktijkgerichte elementen.

Dat is mooi gezegd, maar hoe vul je dat in? Daarom is de uitdaging voor de staatssecretaris, maar ook voor alle partijen in het werkveld om voor een verstandige mix te zorgen. Als het dan gaat om de voorgestelde aanpassing van de kwalificatiedossiers, is er de kans om de verbeterslag te maken. Welke rol ziet de staatssecretaris voor zichzelf, zowel initiërend als waar nodig normerend, weggelegd?

De heer **Depla** (PvdA): U wilt altijd zorgvuldig zijn. Maar naast het minimumaantal uren wilt u ook dat de staatssecretaris zich gaat bemoeien met de mix van klassikale studie en zelfstudie, en alles wat daartussen zit. Hoe past dat bij uw opvattingen over onze verantwoordelijkheid voor wat iemand aan het eind van de rit kan? Wilt u verder gaan?

De heer **Van der Vlies** (SGP): De staatssecretaris, de wetgever, gaat over de randvoorwaarden waaraan het onderwijs heeft te voldoen: uren, vakken, noem maar op. U kent het hele verhaal.

De heer **Depla** (PvdA): Nee, daar vraag ik nu net naar! U suggereert nu dat u van bovenaf wilt gaan regelen wat de verhouding moet zijn tussen zelfstudie en klassikale studie.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Nee, daar ben ik nog niet aan toe. Als dat heeft geklonken, heb ik daar een onzorgvuldigheid betracht. Het mbo moet aan de criteria van de wet voldoen, waartoe het een budget krijgt. Hoe dat in de school wordt ingericht, is aan de school, vind ik. Hoe dat moet met de praktijkgerichte en cognitief

gerichte componenten, kennis en vaardigheden zoekt de school maar uit. Maar er is wel een check op: er moet worden voldaan aan de eindtermen. Zo zie ik het voor mij, zo had ik het bedoeld te formuleren en zo heb ik het ook geformuleerd.

De wijze waarop de staatssecretaris de implementatie tot nu toe heeft begeleid, ontmoet bij mijn fractie waardering. Er is sprake van een stukje flexibiliteit en van een trendbreuk met vroeger: niet op de automatische piloot, stap voor stap, goed kijken wat er gebeurt, samenspraak met het werkveld enzovoorts. Ik denk dat dat in procesmatig opzicht stuk voor stuk positieve ontwikkelingen zijn. Maar dienen er daarnaast ook inhoudelijke maatregelen te worden getroffen? Dan stuit ik meteen op het wat en hoe. Wij gaan over het wat, en het hoe laten wij over aan de scholen. Helder. Maar wat wordt onder een competentie verstaan? Is dat alleen het proces, de procesmatige vaardigheid, of heeft het iets in zich van kennis en inhoud? Tot nu toe heb ik begrepen dat wij daarbij een mix voor ogen hebben, wat leidt tot een spanning tussen wat wij hier regelen en wat wij overlaten aan het veld. Twee derde van de docenten en veel leerlingen – zie de monitor – zeggen kennis te missen, wat ik zorgelijk vind. Daar zou iets aan moeten worden gedaan. Er is tot nu toe helaas ook geen inhoudelijke vergelijking gemaakt tussen de eindtermendocumenten en de kwalificatiedossiers. Ik pak het dossier van de opleiding tot onderwijsassistent op niveau 4, of dat van de opleiding tot pedicure, niveau 3, erbij. Daartussen zie je markante, om niet te zeggen fundamentele verschillen. In het ene geval richt men zich op concrete kennis en vaardigheden, in het andere geval veel meer op de procesmatige vaardigheden. Herkent de staatssecretaris deze analyse en, zo ja, welke consequenties moeten daaraan dan worden verbonden? Je kunt wel zeggen dat je een beetje hier en heel veel daar regelt, maar als er verschil is tussen die twee componenten blijf je elkaar vragen stellen, waardoor het er niet duidelijker op wordt.

Uiteraard sluit ik mij aan bij de vragen die zijn gesteld over de aansluiting van het mbo op het hbo. Hoe nu verder? Wat betreft het jaar 2010 heeft mijn fractie steeds gezegd dat je een datum van invoering niet te snel moet opgeven. Ik heb in de loop der jaren wel geleerd dat zoiets altijd tot vertraging leidt. Je moet dus de druk op de ketel houden. Het moet wel verantwoord kunnen. Zoals ik vorige keer al zei, heb ik niet het volstrekte vertrouwen dat het per 1 augustus 2010 op alle scholen heel goed en gewoon kan beginnen. Ik wil daarover graag het oordeel van de staatssecretaris vernemen. Wat is er nog nodig om het wel zo ver te brengen? Daarbij is de bedrijfsvoering inderdaad essentieel, de heer Slob had het er ook al over. Het management moet worden aangesproken.

Ik heb nog een opmerking over studeren met een handicap. In de achterliggende week heb ik daarover op twee momenten gesproken in de Kamer. Daarbij kwam het mbo in beeld. Het ging over de wetgeving ter zake van de Wajong'ers en gisteren ging het over het wetsvoorstel voor het investeren in jongeren. Dat ging over de kwestie dat jongeren zich tot hun 27ste moeten bezighouden met school of werk. Het mbo wordt daarin uitdrukkelijk gepositioneerd en aangesproken. Laten wij hopen dat ook dit proces helpt om die uitdaging in de toekomst te aanvaarden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Ik kon ook niet bij de petitieaanbieding van BON aanwezig zijn, omdat ik in een vier uur durend debat over Marokkaanse probleemjongeren namens de GroenLinks-fractie het woord moest voeren. Men heeft niets gemist, want het was veel opwinding om niks.

Waarom verplichten wij scholen vanuit Den Haag om te werken via het competentiegericht onderwijs? Dat is voor mij en mijn fractie de vraag waarom het in dit debat draait. Wij hebben met elkaar afgesproken dat de politiek gaat over wat de leerling moet kennen en kunnen aan het eind van de rit. De scholen gaan over hoe zij de leerlingen zo ver krijgen. In het beleid rond het competentiegericht onderwijs doen wij precies het omgekeerde. Het schiet tekort op het wat en het schiet door in het hoe. Uit alle onderzoeken blijkt keer op keer dat de vernieuwing in het mbo ten koste gaat van de diepgang en theoretische bagage van de leerlingen. Dat vinden docenten en studenten, daar waarschuwt de inspectie voor en dat is de vrees van het bedrijfsleven. Er zijn natuurlijk verschillen tussen onderlinge kwalificatiedossiers, zeg ik ook tegen de heer Depla. Tegelijkertijd gaan de kwalificatiedossiers veel verder dan wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Ze zijn veel te gedetailleerd, beroven docenten van hun vrijheid en sluiten niet aan bij Europese standaarden.

De GroenLinks-fractie ziet de meerwaarde die competentiegericht onderwijs kan hebben. De maatschappij is veranderd en daarmee ook de eisen die worden gesteld aan afgestudeerde mbo'ers. Het is alleen maar toe te juichen dat het onderwijs daarop inspringt. Het onderwijs wordt echter gemaakt door docenten. De invulling van het competentiegericht onderwijs kan niet zonder hen. Dat werd vorig jaar ook door de Kamer breed bevestigd. Het zijn de docententeams die de vertaalslag moeten maken naar de eisen van deze tijd. Op dit moment is niet duidelijk welke zeggenschap zij hebben. Iedereen erkent eigenlijk ook wel dat het bedrijfsleven heel erg dominant is geweest in de invoering van het competentiegericht onderwijs en dat de meest betrokken personen een beetje vergeten zijn. Het bedrijfsleven heeft vanaf het begin een stem gehad in het proces, in tegenstelling tot docententeams. De GroenLinks-fractie wil dat de zeggenschap van de professional wel goed wordt geregeld. Het is al eerder gezegd door een aantal andere sprekers, maar ik wil het toch nog herhalen: wij willen dat er op de een of andere manier is vastgelegd dat docententeams verplicht worden geraadpleegd bij de uitvoering. De AOb heeft gezegd dat bij de toetsing van de kwalificatiedossiers door het coördinatiepunt van het Colo docenten betrokken moeten worden. Dat vinden wij een hele zinnige suggestie. In de algemene financiering moet het budget worden geormerkt voor het op peil houden van de kennis, expertise en ervaring van het personeel. De docent meer in stelling brengen is hard nodig. Hoe bestuurders en managers aankijken tegen de plus- en minpunten verschilt hemelsbreed van de opvatting van docenten. 79% van de bestuurders denkt dat leerlingen meer betrokken en gemotiveerd zijn tegenover 20% van de docenten. Dus denkt 0% van de bestuurders dat het risico op schooluitval groter is, tegenover 30% van de docenten. Slechts 18% van de bestuurders denkt dat het competentiegericht onderwijs ten koste gaat van de vakinhoud, tegenover 62% van de docenten. Ik zie hierin wel meer dan een klein nuanceverschil.

Ik wil ook wijzen op het debatje dat eerder heeft plaatsgevonden tussen de Kamer en de staatssecretaris over de motie van de heer Depla. Dat was ook waar mijn wantrouwen een beetje op gericht was in mijn interruptie richting de heer Depla. De staatssecretaris zei toen: "In de motie gaat het over individuele opleidingen. Dat vind ik al heel gedetailleerd worden. Ik wil de schoolbesturen erop wijzen dat zij vanuit hun verantwoordelijkheid de rol van de medezeggenschapsraad op een goede manier vorm en inhoud moeten geven. Het is echter wel aan de school om dat verder te doen. Ik zou er echt te dicht op gaan zitten als ik de motie zou volgen."

Dat is een heel duidelijk antwoord dat voor de fractie van GroenLinks absoluut onbevredigend is. Als dat zo blijft kan ik nu al zeggen dat ik mijn fractie zal adviseren om tegen de invoering te gaan stemmen.

Wij maken ons ook zorgen over het feit dat de kwalificatiedossiers gericht zijn op de arbeidsmarkt en dat de doorstroom naar het hbo uit beeld is verdwenen. In de brief van de staatssecretaris negeert zij eigenlijk deze laatste conclusie van het onderzoek. Zij zegt eigenlijk dat het met die doorstroom wel goed gaat en dat zij er nog wel even naar wil kijken. GroenLinks wil graag van haar horen hoe zij ertegen aankijkt. Belangrijker nog: wat gaat zij er aan doen om de aansluiting mbo naar hbo te verbeteren, ook gelet op de huidige cijfers waaruit blijkt dat de uitval van mbo'ers in het hoger beroepsonderwijs in het begin aan het toenemen is? Wij praten vandaag over competentiegericht onderwijs maar de vraag is hoe competentiegericht de politiek is. Het rapport-Dijsselbloem maakt pijnlijk duidelijk dat vernieuwingen vaak met een politieke tunnelvisie worden ingevoerd, ongeacht allerlei alarmbellen die er komen uit het veld. The show must go on, de trein moet hoe dan ook door naar het eindstation. Dat het traject is gestart in het pre-Dijsselbloemtijdperk is geen excuus voor hoe het is gegaan en nog steeds gaat. Eerlijk gezegd, klappen mijn oren als ik de staatssecretaris en zelfs de heer Dijsselbloem hoor zeggen dat de criteria bij de invoering nog niet bestonden. Kom op zeg, deze criteria komen direct uit het handboek bestuurskunde. Dat er een gedegen probleemanalyse moet zijn, dat de voorgestelde oplossing goed onderbouwd is en dat er nagedacht is over beleidsalternatieven, ligt toch vrij voor de hand. Ik wil overigens ook de hand in eigen boezem steken. De start van deze rijdende trein is als hamerstuk behandeld in deze Kamer. In feite is de Kamer daar niet aan te pas gekomen. Volgens mij moeten wij dan ook heel kritisch zijn ten aanzien van onszelf.

De **voorzitter**: Ik vind het allemaal prima, maar de Kamer is er wel aan te pas gekomen, maar heeft het gewoon laten passeren. Dat lijkt mij een correcte constatering.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik denk dat ik dat dan zo moet formuleren, voorzitter.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het ging toen om twaalf proeftuinen, experimenten. Maar die experimenten hebben geleid tot een geleidelijke invoering. En daarom staan wij nu voor dit probleem.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vind in ieder geval dat mijn fractie wat zorgvuldiger had moeten opereren in dat hele proces.

Voorzitter. Ik krijg een sterk déjà-vugevoel. Alles wat andere partijen binnen en buiten de politiek nu zeggen, zeiden zij ook bij vorige vernieuwingen waarvan een aantal is mislukt en zelfs is afgeschafte. Dat gevoel is: wij zitten op een rijdende trein en stoppen is geen optie. Maar een rijdende trein heeft een noodrem en ik vind dat wij die moeten gebruiken als een aantal eisen die gesteld worden door een aantal fracties, niet ingewilligd worden door de staatssecretaris, linksom of rechtsom. Dat déjà-vugevoel heb ik nog sterker als ik de voortgangsrapportage Op weg naar 2010 lees. Het procesmanagementbureau heeft een sterke visie op waar het heen zou moeten met het onderwijs. Een visie die overgelaten zou moeten worden aan de scholen zelf. Er wordt een karikatuur geschetst van het eindtermenonderwijs alsof dat exclusief zou zijn gericht op kennisoverdracht maar weinig gebruik kan maken van ICT en dat het docenten oplevert die zich niet bezighouden met de individuele loopbaan van leerlingen. De echte Dijsselbloemproef is of de politiek nu wel het lef heeft om tegen de staatssecretaris te zeggen: zo niet. De staatssecretaris wil de trein koste wat het kost door laten rijden; zij gaat wat bijsturen en hier en daar extra opletten, maar de invoering moet per se doorgaan. Ik vraag mij af waarom. Wat is de winst voor docenten, leerlingen en het bedrijfsleven? Ik merk dat mijn spreektijd om is, zodat ik onze eisen nog heel kort zal formuleren. Voorleggen aan docententeams op opleidingsniveau. Duidelijkheid over examinering en kwalificatiedossiers terug naar de tekentafel. Docententeams zeggenschap geven over de uitvoering ervan. Voldoen aan Europese normen. Doorstroom naar het hbo op orde brengen. Ten slotte heb ik nog een vraag over de zorgleerlingen en de klachtenregeling. Op hoeveel scholen is er nu een onafhankelijke laagdrempelige klachtencommissie? Hoe gaat de staatssecretaris de vinger aan de pols houden als het gaat om de zorgleerlingen?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik hoor de heer Dibi zeggen dat hij overweegt om tegen een eventuele wet op dit punt te gaan stemmen. Maar wat is dan de boodschap aan het onderwijs? Hij zegt dat het zo niet moet, maar 60% van de opleidingen heeft het al wel voor elkaar. De horecaopleidingen werken er al 100% mee en die zouden niet zonder willen. Wat geeft hij dan voor boodschap af aan de opleidingen die het wel voor elkaar hebben? Is dat dan niet een klap in het gezicht voor al die opleidingen die het wel heel goed voor elkaar hebben en daar de laatste tijd enorm veel energie in hebben gestoken?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dit is een zeer terechte vraag. Tegen alle opleidingen die er nu mee bezig zijn en die er ook enthousiast over zijn – dat vergroot ook de kans dat het goed ingevoerd wordt – zou ik willen zeggen: laat duizend bloemen bloeien en ga vooral je gang. Het gaat mij om de opleidingen waar het nog niet goed gaat. Tegen de mensen die daarbij betrokken zijn en tegen de staatssecretaris zou ik willen zeggen: zorg dat het goed komt. Als de staatssecretaris dat toezegt – ik kan mij niet voorstellen dat zij dat niet zou doen – dan kunnen wij gewoon verder gaan. Dan hoeven wij niet te zeggen dat wij die noodrem moeten gebruiken. Ik wil alleen duidelijk maken dat mijn vragen aan de staatssecretaris niet vrijblijvend zijn. GroenLinks weet de noodrem te vinden als dat moet.

De heer **Biskop** (CDA): Waar hebt u het dan precies over? Over de kwalificatiedossiers die wel of niet deugen of over opleidingen die wel of niet iets weten te maken van die kwalificatiedossiers? Er zijn scholen, bijvoorbeeld bij het agrarisch onderwijs, waar een behoorlijk aantal instellingen helemaal 100% competentiegericht is, waar ze met goede kwalificatiedossiers werken en waar het prima gaat. Maar nu zegt u: ze moeten terug naar de tekentafel. Wat moet er nu terug naar de tekentafel: alle kwalificatiedossiers of de uitvoering?

De heer **Dibi** (GroenLinks): De Kamer heeft zelf een mini parlementair onderzoekje gedaan naar competentiegericht onderwijs. Daar kwamen een aantal zorgelijke conclusies uit voort, waaronder de kwalificatiedossiers. Daar moeten wij een consequentie aan verbinden. Die consequentie is wat mij betreft dat de kwalificatiedossiers teruggaan naar de tekentafel en dat de mensen die daar het meest mee te maken hebben, daar ook bij betrokken worden. Ik doel dan op de docententeams. De kenniscomponent en de vaardighedencomponent moeten enigszins met elkaar in balans zijn. Daar moeten alle betrokken partijen over praten. Dan heb ik geen bezwaren meer, want wie ben ik om dan nog te gaan zeggen: stop daarmee?

De **voorzitter**: Ten slotte is het woord aan de heer Van der Ham. Hij heeft inmiddels zijn fractievoorzitter vervangen.

De heer **Van der Ham** (D66): Hiervoor zat ik, ook met de heer Dibi, bij dat fantastische debat over de Marokkaanse probleemjongeren. Daar is overigens wel wat gebeurd, want wij gaan de capuchon afschaffen. Dat is althans een voorstel van mevrouw Verdonk. Voorzitter. Een jaar geleden presenteerde de commissie-Dijsselbloem haar resultaten: let op het draagvlak onder leraren en leerlingen, wetenschappelijk onderzoek moet als basis worden genomen voor de hervormingen, overweeg beleidsalternatieven, onderzoek neveneffecten en voer eerst goede experimenten uit. Het rapport van de commissie-Dijsselbloem mag zeker geen excuus zijn om iedere hervorming tegen te houden. Verbeteringen zijn altijd welkom, maar de randvoorwaarden die de commissie eraan heeft gesteld, zijn wel van groot belang. Dat is ook bij dit proces weer van groot belang. De andere woordvoerders hebben ook al opgemerkt dat er nog heel wat vragen over de invoering van het cgo te stellen zijn. Het eigen onderzoeksbureau van de Kamer, het BOR, stelt dat aan die randvoorwaarden niet is voldaan. Aan de invoering van het cgo ligt geen wetenschappelijk onderzoek ten grondslag, het draagvlak onder docenten is niet eenduidig, competentiegericht onderwijs is niet systematisch geëvalueerd, er zijn geen beleidsalternatieven overwogen en neveneffecten en samenhang met overig beleid zijn niet goed onderzocht. Zelfs de voorzitter van die commissie-Dijsselbloem heeft in februari gezegd: aan deze criteria voldoet de invoering van het competentiegericht onderwijs niet. Dat gaat over het mbo. Maar hij zegt wel: laten wij er toch maar mee doorgaan. Ik hoop dat – dat zeg ik ook als oud-lid van die commissie – wij heel erg op onze tellen blijven passen en dat wij het niet zo maar laten gebeuren. Wij zijn er nu nog bij; laten wij het dan ook zorgvuldig doen. Dit is bij D66 niet ingegeven vanwege een negatieve houding ten opzichte van dat competentiegericht

onderwijs. Het gaat op heel veel punten namelijk zeer goed. Het mbo staat nu veel dichterbij de arbeidsmarkt en voor praktisch ingestelde scholieren is het onderwijs veel uitdagender. Maar waarom zouden wij onnodig veel tijdsdruk op het mbo zetten? De kwaliteit van het onderwijs moet voorop staan en niet de snelheid waarmee wij veranderingen doorvoeren.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De heer Dijsselbloem heeft zelf gezegd: het cgo voldoet niet aan de criteria van de commissie-Dijsselbloem. Dan is het toch te gek voor woorden als wij hier nu zouden zeggen dat wij dit wel gaan doen? Dan moet je docenten op z'n minst de keus geven om er wel of niet mee door te gaan? De commissie-Dijsselbloem wilde toch draagvlak?

De heer **Van der Ham** (D66): Het draagvlak is van groot belang. Andere woordvoerders hebben gezegd dat er bij sommige docenten juist heel veel draagvlak is, maar D66 is er niet voor om een nieuwe onderwijsmethode zomaar door de strot te duwen. Wij vinden ook dat docenten in de gelegenheid moeten zijn om zich actief te bemoeien met de wijze waarop hervormingen en vernieuwingen op hun scholen worden doorgevoerd; dat is overigens ook een van de aanbevelingen. Daarvoor bestaan instrumenten voor docenten. Die moeten zij ook benutten, maar dat wil niet zeggen dat wij tegen het idee van het competentiegericht onderwijs zijn. Daar zitten immers heel grote voordelen aan vast.

De heer **Depla** (PvdA): U komt niet meer op voor uw eigen commissievoorzitter, want u suggereert een groot verschil tussen wat hij in de krant zegt en wat u zegt. Hij zegt dat dit niet Dijsselbloemproof is ingevoerd en dat wij er dus voor moeten zorgen dat dit wel gebeurt door de omstandigheden te verbeteren. Dat is iets anders dan de suggestie wekken, zoals de heer Van Dijk deed, dat het allemaal teruggedraaid moet worden. Dan krijg je namelijk chaos, omdat nu al 60% van de leerlingen dit onderwijs volgt en volgend jaar 80%.

De heer **Van der Ham** (D66): Dat zeg ik dus ook niet. Ik zeg niet dat wij het allemaal moeten terugdraaien. Het zou voor de scholen die hier heel veel plezier aan beleven en voor de leerlingen die hier veel aan hebben – het voorbeeld van de horeca is genoemd – onzinnig zijn om dit terug te draaien. Ik zet echter wel vraagtekens bij in hetzelfde tempo doorgaan. Dat doe ik niet vanuit een destructieve houding, alsof wij het cgo helemaal niet zouden zien zitten. Volgens mij zitten wij op dit punt misschien dichtbij elkaar. Ik heb uw inbreng niet gehoord, maar als dit uw insteek is, zou dat best zo kunnen zijn.

Ik kom bij het draagvlak. Van de leraren is 52% positief. Dat is nog niet heel breed. Wat doen schoolbestuurders om het draagvlak onder hun leraren en leerlingen te verbeteren? Maken zij bijvoorbeeld samen afspraken over de voor de veranderingen beschikbare tijd en middelen? Wederzijdse communicatie en betrokkenheid zijn volgens mij de belangrijkste ingrediënten voor een geslaagde invoering. Wat doet men zo goed bij de al genoemde goede voorbeelden van scholen? De staatssecretaris geeft zelf een aantal aanbevelingen aan scholen. Dat zijn goede punten, maar welke aanbevelingen zijn voor haar harde eisen? Hoelang geeft zij de instellingen de tijd om deze veranderingen door te

voeren? Hangen die aanbevelingen samen met de voorwaarden waaronder scholen volgend jaar uitstel kunnen krijgen? Welke harde eisen wil zij opnemen in de prestatieafspraken met deze scholen?

Ook bedrijven zijn niet allemaal positief. Slechts 55% is positief. Dat verbaast mij op zich en dat is een teken aan de wand, want de doelstelling van deze hervorming was dat de aansluiting met de arbeidsmarkt zou worden verbeterd. Het bedrijfsleven is via de kenniscentra zelfs zeer actief betrokken bij het opstellen van de kwalificatiedossiers. Vertegenwoordigen die kenniscentra misschien de branches niet? Dat kan; dat hebben wij ook bij eerdere vernieuwingen wel eens gezien. De vertegenwoordigers van de vertegenwoordigers zijn niet helemaal representatief. Heeft de staatssecretaris signalen ontvangen dat de kwalificatiedossiers niet aansluiten bij de wensen van de bedrijven?

Ook de stages blijken een groot knelpunt te zijn. Zijn er voldoende stageplaatsen beschikbaar? Nee; dit was bijna een retorische vraag. Volgens de staatssecretaris moeten scholen zelf contacten en netwerken leggen om stageplaatsen te vinden voor hun studenten. Het zoeken van stages levert een extra tijdsdruk op voor leraren. Zij hebben daardoor minder tijd om les te geven. Hoe lossen scholen dit precies op? Hebben leraren voldoende uren binnen het competentiegericht onderwijs? Krijgt de staatssecretaris daar klachten over? Wie is er verantwoordelijk voor voldoende stages en wat gebeurt er met leerlingen voor wie geen stage gevonden kan worden? Wij zijn blij dat het kabinet heeft besloten om een deel van het geld uit het crisispakket aan onderwijs te besteden. Zoals uit het debat bleek, blijft het vaag hoe hard dit is. Er zijn afspraken gemaakt met het bedrijfsleven, maar harde, afrekenbare doelen zijn er niet. Wij hopen dat er uit dit debat wat meer kwantificeerbare doelen komen.

Tijdens het debatje op 8 april kwamen de "werkscholen" langs. Daar was wat onduidelijkheid over: wat zijn het precies en weet de minister zelf wel wat het zijn? Gaat het geld voor die werkscholen misschien naar het bedrijfsleven, of gaat het naar het mbo? Wat is inzet van de staatssecretaris voor het mbo bij de onderhandelingen over de voorjaarsnota?

Over de doorstroming naar het hbo gaat de staatssecretaris waarschijnlijk niet zo veel zeggen, maar ik kan het altijd proberen. Leraren betogen dat het cgo niet geschikt is voor het nieuwe niveau. Ook de HBO-raad maakt zich zorgen over de aansluiting van de studenten uit het mbo. 36% van de doorgestroomde mbo'ers valt in het eerste jaar van het hbo uit. Van de scholieren uit mbo-4 stroomt nu 60% door naar het hbo. Vindt de staatssecretaris het cgo ook voor deze scholieren geschikt? Is het een idee om een knip te maken tussen mbo-3 en -4? In mbo-3 kunnen leerlingen dan volledig volgens het cgo werken en decentraal worden getoetst op competenties. In mbo-4 kan de lesstof meer voorbereiden op het hbo in plaats van deze puur te richten op de arbeidsmarkt. Past centrale toetsing bij niveau 4? Wat vindt de staatssecretaris van het voorstel van projectgroep MBO 2010 om mbo-4-leerlingen naast kwalificatiedossiers certificaten te laten halen?

Ten slotte een punt over Europa. Andere Europese landen zijn veel verder in het ontwikkelen van nationale kwalificatiestructuren. Europees gezien bevindt Nederland zich in de achterhoede. Hoe gaat Nederland eind 2010 en eind 2012 voldoen aan de in de aangenomen

aanbeveling vastgelegde afspraken? Veel landen zijn van plan om het European Qualifications Framework te implementeren in hun eigen land. Zelfs landen buiten Europa willen dit systeem gaan gebruiken. Welke nadelen dreigen er voor Nederlandse bedrijven, beginnende beroepsbeoefenaars, werkenden en onderwijsinstellingen als het kabinet aan de huidige kwalificatiestructuur vasthoudt? Uit onderzoek van onder andere de OECD blijkt dat onze indeling in mbo, hbo en wo juist niet bevorderlijk is voor de interne en de Europese doorstroming. Internationaal gezien zijn onze onderwijsinstellingen daardoor in het nadeel. Buitenlandse studenten kunnen namelijk geen goede aansluiting op het NQF in hun land krijgen. Hoe gaat de staatssecretaris dit probleem oplossen? Waarom zet het kabinet in op behoud van de huidige kwalificatiestructuur in het mbo in plaats van over te stappen op acht niveaus, zoals heel veel andere EU-lidstaten doen?

De voorzitter: De Kamer is aan het eind van haar eerste termijn. Voor alle helderheid stel ik vast – zodat iedereen weet waarmee wij bezig zijn – dat dit een notaoverleg is. Dit betekent dat de Kamerleden in hun tweede termijn moties kunnen indienen. Daarmee moeten zij rekening houden in hun spreektijd. Ook wijs ik de staatssecretaris erop dat de Kamer behoefte heeft aan een wat ruimere tweede termijn dan wellicht gebruikelijk in AO's, zodat zij daarmee rekening kan houden in haar beantwoording.

De vergadering wordt van 15.45 uur tot 15.55 uur geschorst.

Staatssecretaris Van Bijsterveldt-Vliegenthart: Voorzitter. Ik dank de leden voor hun betrokkenheid in de eerste termijn. Ik had een heel mooie lange inleiding van wel vier kantjes voor mijn neus liggen, maar de voorzitter heeft mij er helder op gewezen dat ik gewoon kort dien te zijn in mijn beantwoording zodat de Kamer weer volop het woord kan voeren om weer heel veel vragen aan mij te stellen die ik vervolgens weer heel kort zal beantwoorden. Dat doe ik uiteraard met plezier, ware het niet dat ik een paar opmerkingen vooraf wil maken. Dit is immers een onderwerp dat heel veel mensen in het mbo, waar zo'n 600.000 jongeren naar school gaan, heel direct raakt.

Competentiegericht onderwijs heeft in de afgelopen jaren veel discussie opgeleverd. Wij hebben er in deze Kamer ook heel vaak over gediscussieerd. Dat geeft overigens wel aan dat wij met name de laatste jaren toch heel direct vanuit de politiek tot een scherpere sturing hebben willen komen op dat proces. Ik ben blij met het rapport van de Tweede Kamer. Ik vind het overigens een buitengewoon degelijk rapport. Ik heb al gezegd dat ik het eigenlijk het belangrijkste onderdeel wil laten zijn van de evaluatie zoals wij die lopende dit jaar inhoud en vorm zullen gaan geven.

Ik ben er blij mee dat in dat rapport staat dat met name met de komst van het nieuwe kabinet de aansturing van het competentiegericht onderwijs scherper is geworden. Dat was nodig. Het momentum daartoe was volgens mij aanwezig en ook de Kamer vroeg erom. Dat is heel duidelijk. Ik ben ook blij dat wij er uiteindelijk voor hebben gekozen om het hele proces meer tijd te geven. Dat is een heel bewuste keuze geweest en ik ben blij dat de Kamer dat proces met instemming heeft gevolgd. Dit onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat die tijd nodig was.

Het gaat om een zorgvuldige invoering van het competentiegericht onderwijs. Ik heb ook echt maar één doel, namelijk om dat heel zorgvuldig te doen.

Ik vind overigens dat uit het rapport van de Tweede Kamer dat ik heb ontvangen, blijkt dat er ook een basis ligt om dat zorgvuldig te kunnen doen. Maar, zoals een aantal leden terecht zei, er dient nog wel aan een aantal zaken te worden voldaan. Het gaat bijvoorbeeld om een goede bedrijfsvoering. Zoals blijkt uit de brief, word ik daar steeds scherper op. Ik beschouw het als een van de belangrijkste randvoorwaarden om het mbo überhaupt succesvol te laten verlopen. Het gaat ook om betrokkenheid en draagvlak. Daar ben ik in de afgelopen periode ook veel scherper mee aan de slag gegaan via MBO 2010. Ik zal nog concreet ingaan op vragen die daarover zijn gesteld. Wij moeten heel goed kijken hoe de kwalificatiedossiersystematiek zich ontwikkelt. Wij moeten niet wachten tot het laatste moment, maar tussentijds durven erkennen dat een aantal zaken misschien even wat meer ruimte nodig heeft. Kijk eens naar deel C.

Kortom, het gaat om een proces waarin wij steeds heel goed feeling houden met wat er plaatsvindt in het veld. Aan de andere kant moeten wij ook helder koers houden. Het schip kan immers de haven uiteindelijk niet bereiken als wij geen heldere koers varen. Ik ben er blij mee dat ik kan vaststellen dat een meerderheid van de Kamer aangeeft daar ook belang aan te hechten, vanuit de zorgvuldigheid.

Dat waren mijn inleidende opmerkingen. Ik zal de vragen in blokjes beantwoorden. Ik begin met cgo en kwalificatiedossiers in algemene zin. Vervolgens ga ik naar competentiegericht onderwijs in relatie tot docenten, bedrijfsvoering, budget en proces. Daarna ga ik in op vragen over de doorstroom mbo-hbo. Dan ga ik in op de bekostiging. Tot slot is er een blokje overig, of varia zoals de heer Bosma wil.

Ik begin bij de concrete vragen die zijn gesteld over de kwalificatiedossiers. Ik wil er een punt uithalen, namelijk de vraag hoe wij uiteindelijk finaal omgaan met de taak van het coördinatiepunt in relatie tot de docenten. En de heer Slob van de ChristenUnie vroeg of het een goed idee was om docenten heel direct te betrekken bij het coördinatiepunt en het steeds actualiseren van de kwalificatiedossiers via bijvoorbeeld een panel. Ik vind dat een heel goed idee. Het doet mij een beetje denken aan het feit dat vakdocenten in het voortgezet onderwijs vaak betrokken zijn bij de ontwikkeling van een aantal zaken rondom de vakken. Ook in dezen kan het goed vormgegeven worden. Ik zal nader uitwerken hoe ik dat wil doen. Het kan in ieder geval tot gevolg hebben dat de kwalificatiedossiers die na verloop van tijd worden geactualiseerd, nog meer worteling en draagvlak krijgen. De CDA-fractie vroeg hoe helderheid te krijgen over de herkenbare niveaus 1, 2, 3 en 4. In de kwalificatiedossiers staan de niveaus vermeld. Zelf was ik erg blij te constateren – wij hadden hierover wel eens discussies – dat het Tweede Kameronderzoek uitwijst dat de niveaus heel goed en herkenbaar aanwezig zijn in de kwalificatiedossiers. Dat moet natuurlijk ook, want 2 is echt anders dan 4, om het zo maar te zeggen. Dit doet alleen de vraag rijzen of wij de verschillende niveaus van het onderwijs zelf niet veel beter moeten duiden. Hierbij doelden met name de heer Biskop en de heer Depla op het initiatief van de heer Coen Free uit Den Bosch, dat ook in de MBO Raad aan de orde is geweest. Die raad

komt met nadere voorstellen, wat mij betreft spoedig. Leden ervan zitten hier in de zaal. Overigens beschouw ik die voorstellen, waarvoor naar mijn indruk een breed draagvlak bestaat, wel als kader dat het veld zelf kan gebruiken. Ik denk dat wij de wettelijke termen gewoon kunnen aanhouden en dat er geen wetswijzigingen hoeven te worden doorgevoerd. Voor mij is het belangrijkste dat het veld dat kader uniform gaat hanteren. Men moet er nog mee naar buiten komen, maar het heeft een grote meerwaarde en is volgens mij bereikbaar dankzij het feit dat het breed gedragen wordt door het veld. Ik wacht erop.

De heer **Depla** (PvdA): Het idee waarover de heer Biskop en ik het al eerder hebben gehad, vindt u goed. Wij hebben dat niet zelf opgevat, maar zijn geïnspireerd door het veld. Waarom zegt u niet: zo gaan wij het doen. U bent het eigenlijk met ons eens. Zegt u gewoon om chic te doen dat de MBO Raad het zelf mag bedenken, terwijl wij in wezen onderscheid gaan maken tussen mbo-1 en -2?

De heer **Biskop** (CDA): Ik hoor de staatssecretaris zeggen dat er initiatieven uit het veld komen, maar die uniforme invoering is wel van belang. Wij kunnen natuurlijk niet toelaten dat het in Eindhoven anders gaat heten dan in Breda of Den Helder. Het moet wel uniform zijn.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik ben gewoon eerlijk. Ik heb niet het idee dat het ergens toe leidt als ik wettelijke normen ga vastleggen in de zin dat dit zus heet en dat zo, zeker niet als die niet worden gedragen door het veld. Ik word liever geconfronteerd met een voorstel van de MBO Raad dat gedragen wordt door de scholen en over de uitvoering waarvan die scholen met elkaar al afspraken hebben gemaakt. Ik stel vast dat wij nu ook een terminologie hebben. Als je rondkijkt in Nederland zie je op gebouwen allemaal andere namen staan. Ik vind het dus zinvoller en waardevoller dat het mbo-velde zelf met een voorstel komt voor de uitvoering waarvoor draagvlak bestaat, dan dat ik de illusie heb dat alles wel voor elkaar komt als ik het vastleg in de wet. Tot op heden is gebleken dat dit niet zo werkt. Daarom denk ik: laat men maar eens met een voorstel komen. Vooralsnog vind ik het prima dat de MBO Raad voorstellen doet. Laat de raad ze vooral ook uitvoeren en toepassen.

Er is een vraag gesteld over de vijftien domeinen in plaats van de 250 kwalificatiedossiers. Wij moeten onze zegeningen natuurlijk wel even tellen. 250 kwalificatiedossiers is al veel beter dan wat wij in het verleden hadden. Er is een enorme afname geweest. Mij lijkt het goed om te zeggen dat ik met de domeinen bezig ben. Misschien worden het er wel vijftien of zestien. Ik hoor verschillende aantallen, maar men is de zaak aan het uitwerken. Ik wil de domeinen vooral benutten om jongeren die nog niet precies weten wat zij willen breder in te laten stromen in het middelbaar beroeps onderwijs. Aan de achterkant ben ik bezig met het met minimaal 10% terugdringen van het aantal uitstroomkwalificaties. Ik heb dit heel duidelijk tegen de kenniscentra gezegd, dus wat mij betreft gebeurt dat gewoon. Wel vind ik het belangrijk dat er vervolgens voor een helder vak wordt opgeleid. Ook de branches geven aan dit belangrijk te vinden. Daarvoor is het beroeps onderwijs immers juist bedoeld.

Ik kan me dus de start in een domein en de uitstroom in verdikte uitstroomprofielen goed voorstellen. Wel moet er daarbij een helder kwalificatiedossier voor een vak zijn. Als wij die slagen kunnen maken, voegt dit echt iets toe. Dan weten ook de branches wat zij in handen hebben op het moment dat iemand met een bepaald diploma uitstroomt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Wie zijn precies bezig met de uitwerking van die vijftien of zestien domeinen?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Op dit moment zijn dat de kenniscentra en de MBO Raad. Die hebben hiervoor de verantwoordelijkheid. Vervolgens zal het coördinatiepunt daaraan op een goede manier uitwerking geven.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Is dat niet precies waarmee we willen ophouden? Willen we er niet juist docententeams bij betrekken en ook in dit soort zaken de meest betrokkenen een stem geven? Is de staatssecretaris bereid om docententeams bij de uitvoering of invoering van de domeinen te betrekken?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik ga er eigenlijk van uit dat dit gebeurt. Maar ik zal het nagaan voor de heer Dibi, opdat het gebeurt.

De heer **Depla** (PvdA): De staatssecretaris zei dat die domeinen vooral goed zijn voor studenten die nog niet meteen weten wat zij willen. Maar volgens mij zijn die domeinen goed voor het bedrijfsleven. De koepels van het bedrijfsleven willen graag de 200 dingen, maar als ik bedrijven in het land spreek, krijg ik te horen: geef ons alsjeblieft de mts en het meao; dan weet ik wat mensen leren. Aan de voorkant gaat het om een diploma voor iedereen; aan de achterkant zijn er al die uitstroomprofielen. Dat is voor mij echt een andere insteek dan die van de staatssecretaris. Zij zegt dat het alleen is voor mensen die niet weten wat zij willen. Voor mij gaat het om een algemeen beeld.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik moet vaststellen dat het bedrijfsleven zelf betrokken is bij de kwalificatieprofielen. Daar heeft men met elkaar uiteindelijk de slag gemaakt naar 250 kwalificatiedossiers. Ik wil best op de stoel van het bedrijfsleven gaan zitten, maar dan heb ik toch het idee dat wij ons systeem niet goed hebben ingericht. In het bedrijfsleven vindt die afweging plaats. In de kenniscentra, waaraan het bedrijfsleven nota bene meebetaalt en waarin het gewoon present is, kan men ook kiezen voor minder profielen. Men mag gewoon zeggen: van 40 maken wij er 5. Maar dat moet wel daar gebeuren. Anders ga ik op de stoel van het bedrijfsleven zitten, terwijl ik in dit opzicht heel veel verschillende geluiden hoor.

De heer **Depla** (PvdA): Voor mij zit hier die spanning tussen de koepel van het bedrijfsleven en de bedrijven zelf. Van bedrijven hoor ik vooral dat zij herkenbaarheid willen. Aan de voorkant kun je herkenbaarheid hebben, met vijftien of achttien domeinen. Dat laat onverlet dat je aan de achterkant differentiatie kunt hebben. Volgens mij kan het dus en-en zijn. Daarop moeten wij echt doorzetten.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dan is het eigenlijk meer een cosmetische discussie. Er werd gesproken van aan de voorkant domeinen en aan de achterkant uitstromen. Maar als een kind heel duidelijk weet dat het kapper wil worden, en niet verzorgende in brede zin, of dat het metselaar wil worden, en niet technicus in brede zin, dan vind ik dat je dat kind die kans moet bieden. Zo houden wij kinderen immers geboid bij het onderwijs. Dat men uiteindelijk gedifferentieerd uitstroomt, komt feitelijk neer op het kwalificatieprofiel. Nogmaals, ik vind dat het bedrijfsleven zelf de verantwoordelijkheid heeft om ervoor te zorgen dat het goed gerepresenteerd is. Dat heb ik al heel vaak tegen de bedrijven gezegd. Als het bedrijfsleven niet goed is gerepresenteerd, moet het er via de branches voor zorgen dat het dat wel wordt. Wij bieden die mogelijkheid, maar wij kunnen het niet voor hen gaan overdoen. Ik kom op de aansluiting van het kwalificatiedossier op het Europees kwalificatieraamwerk. Het Nederlandse kwalificatieraamwerk wordt momenteel ontwikkeld conform de aanbevelingen van de Europese Commissie. Eind 2010 wordt het NKK in het EKK gehangen. In 2012 wordt het EKK-niveau op diploma's vermeld. Kortom, de aanhaking bij het EKK gaan wij echt halen. Wij zijn er volop mee bezig. Ook aan het studiepuntensysteem ECVET wordt conform de Europese planning gewerkt. Wij zorgen er dus volop voor dat wij netjes op tijd klaar zijn. Mocht ik op een bepaald moment zien dat wij het niet redden, zal ik de Kamer daarvan direct verwittigen. Laten wij dat afspreken. Tot op heden is ons beeld echter niet dat wij er niet klaar voor zijn wanneer het EKK dat straks van ons vraagt.

De **voorzitter**: Ik wijs de leden van de commissie erop dat zij met al hun interrupties ook hun eigen tijd beïnvloeden.

De heer **Biskop** (CDA): In het onderzoek wordt gemeld dat Nederland ernstig achterloopt op dit dossier. De staatssecretaris lijkt te zeggen: nee hoor, het gaat allemaal prima. Hoe kan ik dit rijmen?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: De afgelopen driekwart jaar hebben wij een behoorlijke inhaalslag gemaakt voor de aansluiting bij het EKK. Wij hebben natuurlijk ook de notitie over buitenlands beleid en internationalisering rond het mbo gehad. Die heeft ervoor gezorgd dat er meer power en body is gestopt in het hele proces, dat ik overigens buitengewoon belangrijk vind. Nogmaals, mijn indruk is dat we dit gaan halen. Als ik die indruk niet had, zou ik hier met wat meer twijfel zitten. Mij is verzekerd dat wij deze slag daadwerkelijk kunnen maken. Docenten betrekken bij de check op de uitvoerbaarheid van de kwalificatiedossiers. PvdA en de ChristenUnie hebben daarom gevraagd. Ik heb aan het begin van mijn termijn hierover al een statement gemaakt. Ik wil het idee dat naar voren komt en dat naar ik vermoed ook voor de PvdA relevant is, gaan vormgeven. Het coördinatiepunt is echt een verantwoordelijkheid van mij. Ik heb deze organisatie los van Colo en MBO Raad gepositioneerd. Ik kan mijn betrokkenheid erbij dus scherper maken. Dat zal ik ook doen. Bij de verdere ontwikkeling zullen docenten dus nog meer betrokken worden. Laat één ding helder zijn: in de paritaire commissie zitten ook vertegenwoordigers van de

scholen. Scholen kunnen aanhaken bij het beïnvloeden van de totstandkoming van de kwalificatiedossiers. Overigens is het goed om op te merken dat MBO 2010, in de nieuwe stijl die ik heb vormgegeven, experimentclusters kent, waarbij docenten actief worden betrokken. Ik heb ook zelf in de afgelopen periode behoorlijk wat gesprekken met docenten en studenten gevoerd. Morgen heb ik trouwens een gesprek met studenten die ik twee weken geleden ook gesproken heb. Ik was van een aantal dingen iets geschrokken. Naast de studenten zal ook een aantal voorzitters van de colleges van bestuur aanwezig zijn bij het gesprek. Dan kan ik de interactie direct meemaken en kan ik mensen confronteren met wat ik hoor van de studenten. Dan staat iedereen op scherp. Dat is voor mij een belangrijke voorwaarde. Iedereen in het mbo dient op scherp te staan wat betreft de kwaliteit en de invoering.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Volgens mij moeten wij een duidelijk onderscheid maken tussen betrokkenheid van de docenten – wat natuurlijk goed is – en instemming van de docenten. Die is nu niet geregeld. Een klankbordgroep is prima, maar geeft nog geen instemmingsbevoegdheid. Ik heb aan de staatssecretaris voorgesteld om een regeling te maken waarmee docententeams deze kunnen krijgen.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Laten we eerlijk en helder zijn. Dat ben ik ook. Om die reden heb ik tot op heden geen illusies willen verkopen. In het voortgezet onderwijs is ook geen sprake van instemming van docenten met de vormgeving in Nederland. We proberen docenten er zo goed als mogelijk bij te betrekken. Dat doen we ook bij het competentiegericht onderwijs in het mbo. Dadelijk ga ik nog iets specifieker in op de positie van docenten. Dan zal ik ook uiteenzetten wat we daaromheen nog allemaal doen om het op een goede manier vorm te geven. De toezegging van de betrokkenheid bij de kwalificatiedossiers heeft de heer Van Dijk in ieder geval alvast op zak.

De heer **Bosma** (PVV): De staatssecretaris maakt mij nieuwsgierig. Ze zegt bij een confrontatie met studenten geschrokken te zijn. Waar is zij van geschrokken?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dat weet de heer Bosma toevallig. Hij was aanwezig bij de BON-bijeenkomst. Toen heb ik gezegd waarvan ik was geschrokken, namelijk dat een aantal studenten die ik had gesproken, te weinig les kregen voor een goede structuur om jongeren vast te houden. De heer Bosma en ik weten dat de hoe-vraag formeel niet bij ons ligt. Maar ik ben wel genoeg betrokken bij het onderwijs om zo'n gesprek even in relatie te brengen met een aantal mensen die de primaire verantwoordelijkheid dragen binnen zo'n instelling. Dat vind ik gezond. Dat wil ik ook. Ik wil namelijk interactie zien. De vraag is gesteld wat we moeten doen met vakkennis. Moet die van C terug naar B of moeten we C verminderen? Ik heb gezegd dat we C niet te rabiaat moeten benaderen. Ik hoor van heel veel scholen dat zij daar blij mee zijn. Ik heb indertijd wel gemeend C te moeten vaststellen, omdat daarin een aantal kennisaspecten zat. Ik hoor juist van docenten vaak de oproep om de helderheid van C te krijgen. Aan de andere kant hoor ik, ook van docenten, maar met name van bestuurders, dat

het wel erg gedetailleerd is en dat dit het examineren wel erg lastig maakt. Dat heeft er bij mij toe geleid dat ik meer ruimte gecreëerd heb op C, ook voor regionale uitwerking. Ik kies er vanuit die optiek voor om dit de komende tijd eens uit te werken. Ik merk dat scholen dit een goede stap vinden. Ik denk dat het meer psychologie is om te pleiten voor het afschaffen van C en een deel naar B over te brengen. Volgens mij is dit technisch een beetje lastig te doen. Daarom moeten we het volgens mij zo eens proberen. Laten we in de komende tijd de vinger aan de pols houden en bekijken hoe het zich ontwikkelt. Ik heb de indruk dat ik daarmee een behoorlijke verruiming heb gegeven. Dat blijkt trouwens ook uit de feedback die scholen mij daarover geven.

De heer **Depla** (PvdA): Als scholen een goed verhaal hebben, geeft u hun de mogelijkheid om te zeggen dat zij een ander deel C hebben.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Niet helemaal anders hoor.

De heer **Depla** (PvdA): Nou goed. Zou het geen goed idee zijn om de vakkennis uit deel C naar deel B te halen, zodat dat dan voor iedereen geldt? Als je dat doet, kun je je vervolgens wat soepeler opstellen als een school met het regionaal bedrijfsleven een ander deel C bedenkt, want dan heb je alle vakkennis geborgd in deel B.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik ben het zeer eens met u op het punt van het borgen van de vakkennis. Overigens wordt die in deel C gekoppeld aan de werkprocessen en de competenties. Volgens mij is dat ook de meerwaarde ervan.

Het is geen dogma. Het is niet ofwel deel B met meer vakkennis en andere aspecten uit deel C die overeind moeten blijven, ofwel een uitgekleed deel C. Ik wil me best nog eens goed buigen over de "meest aangename" weg. Ik zie het echter toch vooral in het een, en dan lossen op een aantal onderdelen, of in het overbrengen naar het ander, maar dan ook keihard alles vaststellen en dat is het dan ook. Beide zijn mogelijk, maar het hoeft niet veel uit elkaar te lopen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): U wilt er best nog wel eens naar kijken. Betekent dat concreet dat u de Kamer voor de zomer daarover bericht?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Mag ik met de Kamer afspreken dat ik mij nog eens goed laat informeren? Ik heb namelijk begrepen dat een aantal technische nadelen kleeft aan het overtilen van C naar B, et cetera. Ik zal de Kamer binnen twee maanden een goede brief sturen, waarin ik eens even wat dieper ingaan op het C/B-verhaal. Ik neem de Kamer dan misschien wel wat mee in de techniek, maar ik weet dat de leden buitengewoon betrokken zijn en dat helemaal niet erg zullen vinden.

De **voorzitter**: Ik stel voor, dat u uw betoog vervolgt.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Geen probleem.

Mij is gevraagd, vooral door de SGP-fractie, of ik markante verschillen tussen eindtermen en competentie-gerichte kwalificaties zie. Het was overigens mooi om te

zien dat de heer Depla al een aantal dossiers daarop heeft geanalyseerd; de heer Biskop ging er ook op in. Naast kennis en vaardigheden valt bijvoorbeeld heel nadrukkelijk de beroepshouding onder de kwalificatiedossiers. De vraag of iemand als werknemer in een beroepsveld opereert, wordt immers steeds relevanter. De eisen in de eindtermen waren vaak van een hoger detailniveau. Overigens hoorde ik net dat bij een timmerman tegenwoordig weer meer kennis in het dossier zit dan in het oude dossier. Zo zie je maar dat er verschillen zijn en dat is ook logisch, want uiteindelijk is het allemaal door verschillende sectoren en verschillende branches samengesteld.

Een volgende vraag was hoe ik ga sturen op een zorgvuldige inrichting van de kwalificatiedossiers. Ik heb daarover al het nodige gezegd bij het coördinatiepunt. Ik heb de Kamer toegezegd dat ik op de een of andere manier, via een panel of iets dergelijks, de docent er nadrukkelijker bij zal betrekken.

Daarmee heb ik het eerste blokje over algemene kwalificatiedossiers afgerond en kom ik uit bij cgo, docenten, bedrijfsvoering, budget en proces. Naar aanleiding van het SP-onderzoek, dat ik helaas nog niet heb kunnen lezen, vroeg de heer Jasper van Dijk mij om docenten de ruimte te geven om zelf te bepalen of het cgo al dan niet doorgaat. Ik heb daar al iets over gezegd en zal dat niet herhalen. Ik vind het heel belangrijk om hier vast te stellen dat ik geen nieuwe lesmethode invoer, maar de kwalificatiestructuur. Wij moeten helder vastleggen waaraan jongeren aan het eind van de rit moeten voldoen en wat zij moeten kennen en kunnen. Het civiele effect daarvan kan maar op één manier worden bereikt, namelijk door globaal één kwalificatiestructuur in Nederland. Eigenlijk willen wij heel graag in Europa helder hebben wat iemand aan het eind van de rit moet kennen en kunnen, laat staan dat wij het in Nederland helder willen hebben. Daar heb je toch echt een kwalificatiestructuur voor nodig. Wij hoeven er niet vies van te zijn om deze gewoon klip en klaar vast te stellen.

Scholen moeten wel voldoende ruimte overhouden om vervolgens de wijze waarop zij lesgeven goed in te vullen. Eerlijk gezegd was ik best wel blij met de uitkomsten van het Kameronderzoek. Dat noemde zeker een aantal kritische punten, bijvoorbeeld over deel C, maar stelde grosso modo vast dat een behoorlijk scherpe lijn tussen hoe en wat in die kwalificatiedossiers en ruimte voor de wijze van uitvoering zijn ontstaan. Ik ben het daar mee eens en ik zie het ook in de praktijk. Ik ken scholen die een behoorlijk traditionele manier van lesgeven weten te combineren met competentiegericht onderwijs. Ik ken ook scholen die met een enorme vrijheid aan de gang zijn gegaan, terwijl wij natuurlijk allang weten dat een kind van zestien, zeventien jaar absoluut niet gebaat is bij een gebrek aan structuur, ambitie, kennis en diepgang. Zij gaan daaraan ten onder. Dat is een slechte zaak. Maar laten wij nuchter blijven: ook de mensen in het onderwijs houden de oren open en zij zijn nu bezig om dat aan te passen. Dat gaat mij niet overal snel genoeg. Daarom heb ik morgen een gesprek met studenten en bestuursvoorzitters, waarin ik deze voorbeelden onder hun aandacht breng en vraag hoe zij daarmee omgaan. Ik zie dus een verandering. Ik zie dat er verbetering is en dat de ruimte genomen wordt. Die ruimte moet benut worden. Dat geef ik ook richting MBO 2010 aan. Het is aan de school om in teams van

docenten hun verantwoordelijkheid waar te maken, maar wel volgens een eenduidig kwalificatieprofiel, zodat in Friesland en Limburg dezelfde metselaars uitstromen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Volgens mij versprak de staatssecretaris zich zojuist. Zij zei dat het haar niet overal snel genoeg ging. Ik neem aan dat zij bedoelde dat het niet overal goed genoeg gaat?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Nee, snel genoeg naar een goede situatie, daar gaat het mij om. U moet mij geen woorden in de mond leggen. Ik wil even heel scherp blijven. Het gaat mij niet snel genoeg dat docenten wél betrokken zijn en dat wél voldoende structuur aan kinderen wordt gegeven.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dan neem ik het terug. Ik dacht dat u bedoelde dat het snel ingevoerd moest worden.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik begrijp dat u op het vinkentouw zit, maar daar kunt u mij niet op betrappen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dan heb ik een onzorgvuldigheid betracht, zoals de heer Van der Vlies het zojuist zei. Ik stel nog wel een vraag over de kwalificatiedossiers. Wat is nu de vervolprocedure? U zegt dat de kwalificatiedossiers te gedetailleerd zijn en dat u docententeams erbij wilt betrekken. Betekent dit dat ze opnieuw opgesteld gaan worden, of dat er een aantal aanpassingen plaatsvindt? Kunt u uitleggen hoe dat proces zich gaat voltrekken?

De **voorzitter**: Voordat ik de staatssecretaris het woord geeft, dank ik u omdat u de heer Van der Vlies noemde. Ik moet namelijk een fout van mijn kant herstellen, want hij heeft gemeld dat hij deze vergadering moest verlaten wegens andere verplichtingen.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Het zal geen blauwdruk zijn. Er wordt gewoon naar de kwalificatiedossiers gekeken. Daar waar er klachten zijn over kwalificatiedossiers, wordt gekeken of ze beter kunnen. Daar waar wij zien dat er een te gedifferentieerde uitstroom is, gaan wij kijken of wij ze kunnen verdikken. Het gaat om het finetunen van het grove proces van de afgelopen jaren naar aanleiding van de ervaring die met de diverse kwalificatiedossiers is opgedaan. Dat proces gaat de komende tijd plaatsvinden. Ik schat zelfs in dat het altijd wel zal plaatsvinden, omdat die ontwikkeling in de beroepssituatie zelf aan snelle veranderingen onderhevig is; het ene vak meer dan het andere, maar er zullen in de loop der tijd altijd aanpassingen zijn.

De heer **Depla** (PvdA): Zowel de docenten als het bedrijfsleven hebben gezegd dat het ambitieniveau te laag is. Gaat u er ook voor zorgen dat het ambitieniveau in de kwalificatiedossiers omhoog gaat? Er is gezegd dat er onvoldoende vakkennis in de dossiers zit. Uit ons onderzoek blijkt dat twee derde van de docenten dat vindt. In het onderzoek van de inspectie vinden de studenten en het bedrijfsleven het ambitieniveau te laag. Geeft u die opdracht ook mee?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik denk dat het belangrijk is dat ik in ieder geval met taal en rekenen al op een hoger ambitieniveau ga zitten in het mbo. Velen houden daarover hun hart vast, maar ik vind dat wij het moeten doen. Ik denk dat het voor studenten belangrijk is dat er gewoon sprake is van voldoende lessen en voldoende structuur en dat gecontroleerd wordt of ze daadwerkelijk hun les geleerd hebben. Jongeren moeten daartoe geprikkeld worden, simpelweg omdat jongeren op die leeftijd dat nodig hebben. Dat zien wij niet alleen in het mbo, ook in het hbo zien wij een intensivering van lessen en het onderwijs. Voor de hoogte van het ambitieniveau kom ik weer uit bij het bedrijfsleven. Als gezegd wordt dat dit hoger moet zijn, dan moet ervoor gezorgd worden dat dit in de kwalificatiedossiers wordt opgenomen. Als er één partij buitengewoon betrokken is bij het ambitieniveau en die aan moet kunnen geven wat nodig is, dan is dat het bedrijfsleven wel. Het bedrijfsleven zal dit moeten doen en zal ervoor moeten zorgen dat de goede mensen aan tafel zitten. Of die mensen staan zelf met de poten in de modder of zij hebben verbinding met mensen die met de poten in de modder staan. Zij moeten goed beslagen ten ijs komen.

De heer **Depla** (PvdA): Volgens mij is er op dit punt een fundamenteel verschil van mening. Ik vind dat uiteindelijk de overheid verantwoordelijk is voor het wat, dus u bent uiteindelijk verantwoordelijk voor de hoogte van het niveau. Volgens mij liggen zo de verhoudingen.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dat klopt. Ach, mijn mobiel gaat af. Ik zie dat het mijn zoon is, maar ik druk hem toch maar even weg. Hij heeft ook nog steeds structuur nodig en daarom belt hij af en toe zijn moeder! Ik ben het met de heer Depla eens. Ik stel uiteindelijk het kwalificatiedossier vast, maar dat is wel in een proces tot stand gekomen. Als u zegt dat het bedrijfsleven meer ambitie wil, dan zeg ik tegen het bedrijfsleven: zorg dat het erin komt. Ik stel het vast, maar het bedrijfsleven moet het kwalificatieniveau aangeven. Ik ben niet degene die uiteindelijk deze jongere ontvangt in zijn beroepspraktijk. Uiteindelijk doet het bedrijf dat. Dat is ook het bijzondere van het beroepsonderwijs. Het onderscheidt zich door de enorme invloed van het bedrijfsleven. Ik zeg vaak tegen het bedrijfsleven dat het ervoor moet zorgen dat het verbonden is met de praktijk, dat het daadwerkelijk representatief is. Dat kan beter. Dat probleem moet men daar oppakken. Wij kunnen niet de plaats van het bedrijfsleven innemen, want ik vrees dat de verbinding dan helemaal verbroken is.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): De staatssecretaris houdt een gloedvol betoog over de betrokkenheid van het bedrijfsleven. Ik heb al een paar keer geopperd om het bedrijfsleven ook te betrekken bij de examencommissies. Waarom pakt de staatssecretaris daarop niet door?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Voorzitter. Het bedrijfsleven zelf is gekomen met het idee van de examenprofielen. Ik ben daar op dit moment volop mee bezig. Men doet daar overigens vrijwillig aan mee. Je ziet wel dat scholen het leuk vinden, omdat dit het afnemen van examens structureert. Ik doe dus

precies wat het bedrijfsleven graag wil. Het is er volop bij betrokken.

Ik kom op de vraag van de PvdA om een oordeel te geven over de daling van docenten in de benchmark. Dat is ook een zorg van mij. In de cao heeft het mbo meer ruimte om onderwijsondersteunende en onderwijsgevende taken te combineren. Het is helemaal niet zo gek, juist voor het mbo, dat die ruimte er is. Vaak worden vakmensen uit het bedrijfsleven begeleid onder verantwoordelijkheid van een docent. Ik zie die ontwikkeling. Ook uit het oogpunt van de leerkrachten houden wij dit goed in de gaten. Men heeft iets meer ruimte gekregen voor de functiemix. Om het zo goed mogelijk in de hand te houden, is dit ook onderwerp van gesprek tussen directie, leraren en de MBO Raad. Wij hebben in het kader van het finaal meegeven van de kaders aan de werkgevers een behoorlijk dispuut gehad. Er zijn brieven over en weer gegaan. Uiteindelijk hebben wij het zo scherp mogelijk binnen de afspraken van het convenant vast kunnen stellen. Ik ben het echter volstrekt eens met de heer Depla dat wij de vinger aan de pols moeten houden.

Voor de betrokkenheid van docenten in algemene zin is de Wet medezeggenschapsraad op scholen heel belangrijk. De behandeling is tot groot verdriet van de JOB drie maanden uitgesteld. Studenten en zeker de docenten en de ondernemingsraad gaan er met deze wet op vooruit. De behandeling is uitgesteld vanwege het professioneel statuut. Daarin moet met name de professionele betrokkenheid van docenten scherper worden omschreven. Het is belangrijk dat de bonden doen waarvoor zij zijn aangesteld, namelijk het goed vastleggen van de professionele belangen van de docenten. Het is een kwestie van onderhandelen. Er komen hierbij aspecten aan de orde waarover met name de heer Van Dijk en de heer Depla hebben gesproken. Je zult gezamenlijk na moeten gaan hoe ver de zeggenschap van de docenten gaat en wanneer het normale medezeggenschapsverhaal ingaat. Wij hebben daarvoor twee of drie maanden meer tijd gegeven. Ik hoop wel dat de Kamer voor de zomer overgaat tot behandeling. Ik heb namelijk het idee dat de docenten en de studenten er met de nieuwe wet medezeggenschap zeker op vooruitgaan.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dit is een belangrijk onderwerp. De motie-Depla gaat hierover. De staatssecretaris heeft die niet uitgevoerd. Het gaat mij erom dat zij moet regelen dat de docenten instemmingsrecht krijgen. Dat staat nu niet in de wet. In de wet die in de maak is, staat het ook niet. Daarom stel ik voor daarvoor een regeling op te stellen, want nu worden de dossiers vastgesteld en worden de opleidingen competentiegericht gemaakt. Volgens mij staat niets de staatssecretaris in de weg om te zeggen: ik sta voor de conclusies van de commissie-Dijsselbloem en ik regel dat er een draagvlak is en dat goed bewezen is dat het er is.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Eigenlijk heb ik geen ander antwoord dan ik heb gegeven. Ik verwijs ook naar datgene wat ik zojuist heb gezegd en wat ik heb opgemerkt bij een eerdere behandeling in de Kamer. Er geldt een verantwoordelijkheidsverdeling tussen werkgevers en werknemers, in dit geval tussen docenten en leidinggevenden van de scholen. Hun verantwoordelijkheid wordt de komende

tijd ook nog aangescherpt met het professioneel statuut. Ik wens daar beide partijen buitengewoon veel succes bij. Wij krijgen vervolgens dat statuut te zien alsmede de nieuwe wet medezeggenschap. Met die wet zal de medezeggenschap dus worden geïntensiveerd. Ik denk in dit verband aan de or en de oude medezeggenschapsbevoegdheden. Die heb ik er tot leedwezen van de werkgevers nog aan toegevoegd, maar het zij zo. Ik wil namelijk dat de medezeggenschap goed is geborgd, maar hiermee eindigt wat mij betreft het proces. Zoals ik in reactie op opmerkingen van de heren Depla en Slob heb gezegd, wil ik de betrokkenheid verder vormgeven met de kwalificatiedossiers.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U zegt heel veel, maar eigenlijk niets. U zegt niets over het instemmingsrecht van docenten. Het gaat bij u steeds over betrokkenheid, maar betrokkenheid is een vaag begrip. Hoe wilt u in dit tijdperk, het tijdperk na Dijsselbloem, doorgaan met een onderwijsvernieuwing die zo omstreden is dat u helemaal niet weet of daarvoor steun is zonder dat de docenten bij die vernieuwing worden betrokken?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik wil dan toch iets zeggen over de opmerking dat deze vernieuwing omstreden zou zijn. Daar wordt namelijk steeds naar verwezen. Ik denk dan aan wat er in het rapport van het onderzoek van de Kamer staat. Daarin staat dat 70% van docenten positief/centraal tegenover cgo staat. 75% van de studenten die zijn ondervraagd over eindterm en cgo zijn positief over hun opleiding. Van de bedrijven is 76% positief/neutral en de bestuurders en managers – die vinden wij hier niet altijd even belangrijk, maar het is aardig om te lezen wat zij ervan vinden – zijn ook buitengewoon positief.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat is feitelijk onjuist. Echt, dat is feitelijk onjuist. Het gaat om de vraag ...

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dit blijkt uit het onderzoek van de Kamer zelf.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb de gegevens voor mij. Het gaat om de houding van de docenten tegenover cgo. 52% is positief, maar met de invoering is 70% niet gelukkig, en 62% zegt: het gaat ten koste van de vakkennis. U hebt echt een probleem met het draagvlak.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Nee, het ging nu om de omstreden kwalificatiestructuur. Dat men bij de invoering – ik zeg het nu dunnetjes – behoorlijk steken heeft laten vallen, ben ik met u eens. Niet voor niets heb ik een jaar meer uitgetrokken dan de direct betrokkenen vroegen. Niet voor niets heb ik de structuur van de sturing van de scholen vanuit Den Haag versterkt. Nogmaals, dat heb ik niet voor niets gedaan. Verder is er een intensivering van de werkzaamheden geweest, waarbij rapportages zijn opgesteld. Daarmee hebben wij laten zien wat wij deden en welke stappen werden gezet. Ik ben het echter van harte met u eens als u zegt: het had beter gekund. Als wij van tevoren Dijsselbloem hadden gehad, dan hadden wij misschien een aantal zaken anders gedaan. Nogmaals, dat ben ik absoluut met u eens, maar wij moeten nu niet alles door elkaar halen en het meest aantrekkelijke percentage

noemen. Dat vind ik iets te gemakkelijk, mijnheer Van Dijk.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Tot slot, voorzitter ...

De **voorzitter**: Ik heb u al heel veel keren de gelegenheid geboden om te interrumpen. U zegt: tot slot. Betekent dat dat u in dit overleg geen interrupties meer zult plegen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat vind ik wel een heel groot offer.

De **voorzitter**: Dan moet u nu wel heel kort zijn.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het draagvlak is niet eenduidig. Wat staat de staatssecretaris in de weg om te bewijzen dat er draagvlak is? Zij is namelijk heel positief.

De **voorzitter**: Die vraag heeft u drie keer gesteld. De staatssecretaris kan haar spontaan beantwoorden.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart**: Voorzitter. Ik wil hier op een rustige manier mee omgaan. Ik zeg niet dat alles halleluja is. Dat zou ik helemaal niet kunnen waarmaken. Ik denk aan het gehele proces. Waar komen wij vandaan en waar staan wij nu? Met het kwalificatiestelsel trachten wij tegemoet te komen aan de vragen van het bedrijfsleven. Daarvoor is het mbo in belangrijke mate opgericht. Dan zeg ik: met een aantal aanscherpingen en met de vinger aan de pols moeten wij de komende tijd, in de periode tot 2010, op een goede manier tot een afronding kunnen komen. Maar ik zie met u best problemen, die wij moeten aanpakken. Wij weten dat de bedrijfsvoering van een aantal instellingen gewoon niet op orde is, wat zal moeten worden verbeterd. Daarom is dat een van de drie grote opdrachten voor MBO 2010 geweest: er moeten managementcursussen worden aangeboden en er moet gekeken worden naar best practices. Daarom heb ik een heel scherpe brief gestuurd over de klachtenprocedures, die goed moeten zijn. In het najaar gaat de inspectie opnieuw kijken en als het mbo dan geen behoorlijke vooruitgang te zien geeft, regel ik het gewoon buiten de scholen om. Wat mij betreft gebeurt dat via de lumpsum. In een grote instelling dienen mensen niet van het kastje naar de muur te worden gestuurd. Dat doe ik omdat ik wel degelijk zie dat er punten zijn die moeten worden verbeterd, alvorens wij het proces kunnen afronden. Ik ben er dus volop mee bezig.

De heer **Depla** (PvdA): Uit ons onderzoek blijkt onder andere dat ruim 50% positief is. Terecht dat u iets aan de bedrijfsvoering doet, maar de cruciale factor voor succes is of docenten goed voorbereid en betrokken zijn. Waarom zegt u niet dat het niet meer dan logisch is dat een opleiding pas een nieuwe stap zet als de medezeggenschapsraad daar ja tegen heeft gezegd? Hebt u onderzocht wat mijn oproep in de praktijk heeft opgeleverd? Anders moeten wij misschien toch een stapje verder zetten.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart**: Ik ben altijd heel eerlijk geweest op dit punt. Het is niet aan mij om te zeggen hoe men dat moet doen. Ik heb altijd gezegd dat ik dit punt via MBO 2010 en de gesprekken

die daar worden gevoerd onder de aandacht van bestuurders breng, die uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor het reilen en zeilen op de scholen. Ik zou het als bestuurder niet anders willen doen dan met grote instemming en betrokkenheid van mijn mensen. Heel veel bestuurders zullen dat niet anders zien. Maar via MBO 2010 heb ik ze daar nog eens heel expliciet op gewezen. Eerlijk gezegd hoor ik vaak van docenten dat de betrokkenheid en het draagvlak voor cgo groeien. Ik wil de door het procesmanagement voorgestelde audit in 2010 daarom heel goed laten doen, om zo te fungeren als weegpunt voor de beoordeling of opleidingen klaar zijn voor 2010. Ik ben er altijd eerlijk over geweest dat ik daar ook voor mijzelf de beperkingen zie. Het kan zijn dat in een professioneel statuut zaken nog scherper geregeld worden, maar dan is dat een afspraak tussen leidinggevenden en de docenten in dat kader. Ik ben daar eigenlijk altijd heel eerlijk over geweest. Het is mijn ervaring vanuit MBO 2010 dat het wel degelijk gewerkt heeft dat wij docenten en studenten veel meer op de voorgrond hebben geplaatst hier in Den Haag. Het werkt in de instellingen gewoon beter uit. Natuurlijk zijn er nog voorbeelden te geven van waar het niet goed gaat, maar er is een grote verbetering geweest in het afgelopen jaar. Dat hoor ik ook terug vanuit de procesorganisatie. Het heeft echt geholpen en de motie heeft er zeker toe gedaan.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Wat een vrijblijvendheid zeg. De staatssecretaris moet eerlijk zijn en dat waardeer ik ook wel, maar zij zegt gewoon dat zij het niet gaat doen. Het debat waarin de motie van de heer Depla is ingediend werd gehouden op 4 juni 2008. Wij zijn nu bijna een jaar verder. Wat is er nieuw? Wat doet de staatssecretaris nu om de zeggenschap van docenten te veranderen wat zij toen nog niet deed?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart**: Ik heb die vraag niet gesteld. De vraag wordt hier door de Kamer gesteld. Ik geef een antwoord waarin ik aangeef hoe ik ermee omga. Ik ben consistent ten opzichte van wat ik vorig jaar deed. Ik stel daarnaast vast dat er al een half jaar een prachtig wetsvoorstel over medezeggenschap bij de Kamer ligt. Ik zou zeggen: behandelen. Ik zie dat het professioneel statuut mogelijkheden gaat bieden om juist op dit vlak de professionele betrokkenheid van docenten bij het onderwijs te versterken. Ik hoop van harte dat werkgevers en werknemers dat op een goede manier benutten, met behoud van en respect voor elkaars verantwoordelijkheden. Dat is wel een interactie die tussen hen speelt. Ik ben daarin even consistent als ik vorig jaar was.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat vat ik dan maar samen als dat het u niet zo veel kan schelen. Als een school docenten er niet bij betreft, gaat u niet zeggen dat u dat niet pikt en dat u vindt dat zij er wel bij betrokken moeten worden. U zegt dat u er niet over gaat. Ik vind dat voor een staatssecretaris die zo'n grootschalige onderwijsvernieuwing gaat invoeren heel erg onzorgvuldig. Dan hebt u weinig geleerd van de lessen van Dijsselbloem. Ik hoop dat de heer Depla, maar ook de woordvoerders van de andere coalitiepartijen, u een lesje zullen leren met de motie.

De **voorzitter**: Ik hoor dat de heer Dibi al toe is aan de

conclusie van dit debat, terwijl ik een interruptie toesta om een vraag te stellen. Daar wil ik hem wel op wijzen. Ik wijs de woordvoerders er ook op dat sommige leden een schorsing willen voor hun tweede termijn. De staatssecretaris is nog lang niet aan het eind van haar beantwoording en om 18.00 uur moet dit overleg afgelopen zijn. De staatssecretaris heeft nog een paar antwoorden te gaan en ik wil om 17.00 uur dat onderdeel afgerond hebben. De leden moeten terughoudend zijn met hun interrupties.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik wil wel even duidelijk afstand nemen van het woord "onzorgvuldig". Het is gewoon een visie op hoe verantwoordelijkheden liggen. Ik heb richting MBO 2010 de positie van docenten nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. Ik heb dat gedaan naar aanleiding van de motie omdat ik het van harte eens ben met het feit dat docenten betrokken moeten zijn bij de inhoud van het proces. Het hoe is wel een verantwoordelijkheid van de school en daar wil ik niet in treden. Naming en shaming van instellingen die de bedrijfsvoering niet op orde hebben, vind ik geen gekke gedachte van de heer Depla. Wij krijgen steeds meer een beeld van de manier waarop processen lopen. Wij hebben een geïntegreerd jaardocument dat ik steeds meer verplichtend aan het invoeren ben. Dat zal daar steeds meer zicht op geven. Ik weet dat op de site van CFI op dit moment extra informatie te vinden is. De site van de inspectie maakt natuurlijk ook scherp duidelijk hoe het loopt bij instellingen. Er is dus al een behoorlijk beeld in dat opzicht en dat zal de komende jaren alleen maar scherper worden. Ik heb daar overigens wel eens discussie over met het mbo-veld, maar ik vind het belangrijk dat men resultaten laat zien.

Over de bekostiging is gevraagd hoe het zit met de resultaten van het onderzoek van de Tweede Kamer en de uitkomsten van het onderzoek van Ernst & Young. De meningen daarin lopen iets uiteen. Beide onderzoeken hebben met verschillende aspecten rekening gehouden. IOO had geen rekening gehouden met de oploop die er de komende tijd in de enveloppenmiddelen voor het cgo gaat ontstaan op de begroting van OCW. Ernst & Young kijkt weer wat verder dan 2010, namelijk naar 2014 en ziet dan weer wat meer problemen opdoemen. Ik houd mij maar even aan het rapport van de Tweede Kamer. Ik vind dat een helder rapport. Het geeft aan dat er in beginsel voldoende geld is, maar dat het verschilt per instelling. Dan kom je tevens op heel veel individuele afwegingspunten, zoals financieel management en specialisaties binnen opleidingen. Daar kan ik natuurlijk niet in treden. Voor mij is belangrijk dat het macroverhaal klopt. Over de bekostiging komen wij overigens nog uitgebreid te spreken als de echte uitwerkingen van de voorstellen komen.

De heer Van der Vlies heeft gevraagd naar een zorgvuldig tijdspad. Zorgvuldigheid staat wat mij betreft voorop. De koers is 2010, maar ik wil wel individueel naar scholen kijken. MBO 2010 heeft voorgesteld om begin 2009 een audit te doen, individueel gericht op scholen. Ik zal dat doen. Aan de hand daarvan krijg ik een beeld van de scholen die nog niet zo ver zijn. Dan wil ik ook recht doen aan de verschillen die er dan nog zijn. Ik zal er dus op een zorgvuldige manier mee omgaan. De kwaliteit staat voor mij namelijk op de eerste plaats. Tegelijkertijd ga ik ervan uit, hetgeen ook het onderzoek van de

Tweede Kamer zelf aangeeft, dat een aantal scholen dan wel zo ver zijn. Die behoef je dan niet tegen te houden; die kunnen dan gewoon doorgaan. Dus ik zal het op dat moment genuanceerd benaderen. Daar kan de Kamer echt op rekenen en ik zal haar er ook heel direct bij betrekken aan de hand van genoemde audit over de individuele scholen.

Daarmee heb ik eigenlijk ook de vraag van de heer Van der Ham beantwoord over de criteria. Die worden opgenomen in de audit van MBO 2010 en het inspectierapport. De kern ervan is dat het gewoon op orde moet zijn zodat de laatste slag op een goede manier gemaakt kan worden.

Vervolgens kom ik te spreken over de doorstroom van het mbo naar het hbo. Gerealiseerd moet worden dat mbo-4 50% doorstroom kent naar de arbeidsmarkt. De andere 50% is hbo-gericht. Het is niet zo dat ik nu paritaire commissies de ruimte ga geven voor hbo-zetels. Die zetels zijn er namelijk al, maar het punt is dat ze tot nu toe nooit zijn gebruikt door het hbo. Dat is een gemiste kans, want het vergroot wel je invloeds-mogelijkheid. Ik merk wel vanuit het hbo meer zorg over de instroom van het mbo. Ik wil er dan ook goed naar kijken. Ik zeg dit niet om het even af te doen, mijnheer Dibi, want in mijn brief staat dat ik ermee aan de gang ga. Ik ben ook voornemens de Onderwijsraad erbij te betrekken omdat het toch om iets meer gaat dan een aanpassing. Het gaat toch een beetje over twee zielen in een boezem, namelijk aansluiting arbeidsmarkt en aansluiting hbo. Het moet wel zo blijven dat mbo-4 de doorstroom naar het hbo garandeert. Tegelijkertijd moet voorkomen worden dat het bedrijfsleven zegt: de opleiding is zo theoretisch geworden dat het meer een avo-opleiding is geworden, waardoor wij er eigenlijk niet veel aan hebben. Dus wij zullen die twee zielen zo goed mogelijk met elkaar moeten verenigen. Daarin wil ik ook betrekken de vraag van de heer Biskop of men wel met elk diploma moet kunnen doorstromen naar elke opleiding. Dat is een punt dat ik ook aan de MBO Raad wil voorleggen. Ik doe dat overigens al voor de pabo's. Ik denk aan een iets bredere opdracht, maar ik ben er nog over aan het nadenken. Ik neem dit namelijk buitengewoon serieus en wil het niet zo maar even afhandelen.

De heer **Biskop** (CDA): Ten aanzien van de doorstroming mbo-hbo hoor ik de staatssecretaris zeggen dat zij overweegt om bij de Onderwijsraad een advies te vragen, maar ten aanzien van dit punt hoor ik haar zeggen dat zij het bij de MBO Raad neerlegt.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dan heb ik het verkeerd gezegd. Wij hebben ook zo veel raden in Nederland. Maar ik bedoelde de Onderwijsraad, maar ik vind wel dat deze raad ook goed een oor te luisteren moet leggen bij de MBO Raad en HBO-raad. De VVD heeft vragen gesteld over de bekostiging van het mbo. Dank daarvoor, mevrouw Dezentjé, want het is toch ook een belangwekkende brief die niet zonder slag of stoot tot stand is gekomen. U vroeg of bbl en bol niet op een andere manier kunnen worden bekostigd en of publiek-privaat niet meer tot uiting zou kunnen komen in de bbl. Het aardige is dat het systeem dat eigenlijk al in zich heeft. Een bol-opleiding kost € 5000 – althans, dat krijgt de school per leerling – en bij de bbl krijgt men € 2500 per leerling en het leerbedrijf krijgt via de Wet vermindering afdracht ook € 2500 per leerling. Er is dus

eigenlijk een financieringsstroom via de belastingdienst naar het bedrijfsleven. Daarmee is de zaak volgens mij goed in evenwicht. Het totaalbedrag van beide opleidingen is namelijk wel hetzelfde.

De afgelopen tijd is met de bol steeds vaker – dat was toen de conjunctuur op een hoog niveau stond – volledig het percentage van stagemogelijkheden benut. Maar neem van mij aan, dat gaat nu weer teruglopen. Er zijn namelijk gewoon minder stageplaatsen. Ik denk dat de school het niet vol kan houden om 60% van de tijd stage te laten lopen, wat in principe bij een bol-opleiding wel mag. Ik vind het verschil tussen bol en bbl gewoon te klein. Ik wil daarom kijken of ik bol naar een lager percentage werk kan krijgen en wat meer de kenniskant in beeld kan brengen. Ik zal daarvoor met voorstellen naar de Kamer komen. De Kamer kan daar dan het hare van vinden.

Mevrouw Dezentjé heeft ook gevraagd of niet veel meer op kwaliteit moet worden beoordeeld. Ik ben bang dat ik dan dagen in de gerechtshoven kan doorbrengen, want dat is buitengewoon subjectief. Dat kent namelijk toch zijn grenzen qua objectiviteit. Bij alle schoolsoorten wordt bekostigd op basis van inschrijving en diploma's. In het bekostigingsstelsel stel ik voor om bij 3 en 4 iets hoger qua diplomabekostiging te gaan zitten. Bij 1 en 2 heb ik daar bewust niet voor gekozen, omdat wij daar met een ander type jongeren te maken hebben. Daarmee proberen wij er zo goed mogelijk aan tegemoet te komen dat er aan het eind van de rit wel een diploma gehaald moet worden. Maar echt op kwaliteit beoordelen, zou wel erg discutabel en subjectief worden. De inspectie moet natuurlijk overigens wel in algemene zin toezien op de kwaliteit. Dat betreft het kwalitatief proces op de scholen zelf. De inspectie kan bijvoorbeeld examens toetsen. Als die examens niet kloppen, trekken wij uiteindelijk de licentie in, hetgeen ik inmiddels ook hier en daar heb gedaan.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik ben het absoluut niet met de staatssecretaris eens dat het beoordelen van kwaliteit subjectief is. De kwaliteit kan met bepaalde criteria echt objectief worden beoordeeld. Die discussie zullen wij vanwege de tijd maar niet aangaan. Die voer ik graag op een ander moment, want de inspectie kan ook op kwaliteit controleren. Je kunt een school daarom ook afrekenen op kwaliteit. Dat is echter een andere discussie.

Ik wil nog even terugkomen op bbl en bol. Ik ben nog niet overtuigd waarom er iets zou moeten worden gedaan aan het verschil tussen bbl en bol, werk en theorie, maar niet aan de financiering. Waarom zou dat niet gewoon gelijk worden getrokken?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dat heeft ook te maken met de flexibiliteit en het kunnen meebewegen met de markt. Wij zagen een half jaar of een jaar geleden een heel hoog stagepercentage binnen de bol. Wij zien nu dat dat minder wordt. Ik zou dat dan ook niet te hard vast willen leggen. Ik wil alleen wel een beperking, omdat ik het bedrijfsleven enigszins wil ontzien, zodat men niet te veel stagedagen op zich af ziet komen. De bbl hebben wij echt voor de werkkant, "werkzaam", de bol is meer "schoolzaam". Ik vind het altijd een heel mooi systeem van communicerende vaten. Ik wil dat systeem iets perfectioneren door het verschil tussen beide iets groter te maken. Ik heb gezien

dat er in een hoogconjunctuur te veel tijd in de stages zat, terwijl ik toch ook een behoorlijke duit betaalde voor het naar school gaan van deze scholier.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Een deel van de bekostigingsproblemen in het mbo komt voort uit het onderscheid in financiering. Laten wij dan daar de oplossing zoeken en niet in leren, theorie et cetera.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dat zou in de praktijk betekenen dat ik de bbl hoger zou moeten bekostigen. Het spijt mij, maar ik vind dat ik al een behoorlijk budget geef voor die ene dag in de week. Ik ben het niet met u eens. Misschien moeten wij er dieper op ingaan op het moment dat die voorstellen voorliggen, maar ik zie er niet direct een zegenrijke uitwerking van. Ik kom bij het laatste blokje, de varia en begin met het formuleren van de minimale standaard voor het afstemmen met het vmbo. De PvdA en de ChristenUnie geven aan: let op, mbo/hbo is belangrijk, maar vmbo/mbo ook. Gelukkig zien wij dat die samenwerking en afstemming steeds beter worden. Dat is belangrijk. Wel kan de vraag aan de orde zijn of er op het punt van de kennis afstemming plaatsvindt. Wij hebben hier het Platform vmbo gehad, dat er nu samen met het mbo naar kijkt. Wij zien dat ook die slag op dat gebied wordt gemaakt. Sowieso geven niet alleen de doorlopende leerlijn rekenen en taal, de VM2-experimenten, maar ook het vsv-beleid, dat de aansluiting vmbo/mbo versterkt, aan dat er een versterking is. Wat de beroepsmatige doorlopende leerlijnen sec betreft, hebben wij met name in het laatste jaar zaken in gang gezet. Misschien moet dat voor een deel ook nog zijn uitwerking krijgen. Ik heb het dan over het Platform vmbo, dat in dat kader meer ruimte in het vmbo wil, maar wel in afstemming met het mbo, omdat daar uiteindelijk de doorstroom plaatsvindt. Ik kom bij het punt van het cgo in verhouding tot de zorgleerlingen. Wij werken op dit moment aan een voorstel voor een doeltreffende aanpassing van opleidingen en examens aan handicaps van studenten. CINOP is hiermee bezig en komt in augustus, september met een rapport daarover. De scholen zijn echt op zoek hoe zij dit goed vorm kunnen geven. Wij hebben op zichzelf geen signalen dat het cgo niet zou passen bij moeilijke leerlingen, even los van de discussie over structuur et cetera; dat is een algemeen punt. Wij zien daar een verbetering optreden. Op zorgleerlingen en overbelaste leerlingen kom ik in het kader van de WRR nog terug met een rapport. Hoeveel instellingen hebben geen goede klachtenregeling? 18% van de instellingen heeft in ieder geval geen klachtenregeling. Maar de grote zorg van de inspectie is de toegankelijkheid van de regeling. Dat ga ik harder en ook kwantificeerbaar meten in het najaar. In ieder geval wil ik dan betere geluiden horen bij de inspectie over de klachtenregeling. Het gaat nu vooral om de toegankelijkheid, om het vermelden van de klachtenregeling op de site. Dat is, zoals de inspectie aangeeft, hier en daar ten hemel schreiend. Waar kan een ouder terecht als een instelling ongevoelig is voor een klacht? Een goede klachtencommissie moet dat natuurlijk gewoon voorkomen. Een klachtencommissie moet ook gewoon onafhankelijkheid kennen. JOB en de MBO Raad hebben een goed protocol gemaakt, ook naar aanleiding van de inspectie-

bevindingen. Ik ga ervan uit dat de scholen met name op dat protocol doorborden: onafhankelijkheid en ook een onafhankelijk secretariaat. Dat heb ik allemaal zelf gemeld aan de scholen in mijn brief die ik een maand geleden heb verzonden.

Stel dat een instelling die klacht niet goed behandelt. Als een school is aangesloten bij de Stichting Onderwijs-geschillen, kan een leerling of een ouder ook daar terecht. De inspectie doet wel degelijk iets met klachten, met name in het risicogericht toezicht: niet individueel, maar zij benut ze wel om zaken aan te kaarten op de school zelf. De laatste mogelijkheid is de rechter. Nogmaals, als het niet verbetert, ga ik in het najaar kijken of ik niet het heft in eigen hand zal nemen op dit punt. Ik vind dat grote instellingen zoals een roc mensen niet heen en weer moeten laten dolen, maar hen ordentelijk moet behandelen.

Mevrouw Dezentjé vraagt of ik het wettelijk kan regelen. Ja, ik overweeg dat te doen, maar ik wil wel het inspectieonderzoek afwachten. Bij het po en vo hebben wij dat overigens al gedaan.

De heer Van der Ham vraagt of er geld gaat naar wijkscholen of naar mbo en hoe ik dat ga doen bij de Voorjaarsnota. Daar mag ik helemaal niks over zeggen. Dat is gewoon de werkelijkheid van het bestaan van een kabinetslid, wanneer het kabinet nog volop bezig is met discussiëren. Een ding is wel helder. In het pakket zit een behoorlijk budget, ook voor het mbo. Helder is dat ook het onderwijs in de komende tijd zijn steentje zal moeten bijdragen aan de aanpak van de crisis. Het is ook helder dat er een jeugdwerkloosheidsbudget is, dat met name het mbo in beeld heeft. Staatssecretaris Klijnsma en ik hebben afgesproken dat wij proberen half mei, eind mei met een plan te komen richting de Kamer hoe wij dat willen oppakken samen met onze expertclub, die overigens ook verantwoordelijk is voor de uitvoering, want het zijn uitvoerders.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: De leden hebben drie minuten voor hun tweede termijn inclusief moties. Interrupties sta ik alleen nog toe als het een vraag is om een toelichting van de inhoud van de motie, maar niet meer over de rest van de inbreng.

De heer **Biskop** (CDA): Voorzitter. Het middelbaar beroepsonderwijs is met ruim een half miljoen deelnemers een hartstikke belangrijke onderwijsvorm in ons land. Het lijkt in dit debat wel alsof er allerhande tegenstellingen zijn en als je het vergrootglas erop legt, worden die tegenstellingen nog groter. Maar ik wil toch graag constateren dat heel veel leerlingen vertrouwen hebben in het beroepsonderwijs en dat heel veel docenten vertrouwen hebben. Misschien moet ik het ook omdraaien: dat wij vertrouwen hebben dat die deelnemers echt hun diploma willen halen, dat die docenten echt goed onderwijs willen geven en dat het management en bestuur echt ervoor willen zorgen dat die organisatie goed draait. Ik vraag de staatssecretaris om een dikke vinger aan de pols te houden en ervoor te zorgen dat de omstandigheden waarin dat gebeurt zo goed mogelijk zijn.

De staatssecretaris zei nog iets over de bekostiging en financiering via het bedrijfsleven. In het debat rondom het BPV-rapport van de Algemene Rekenkamer heeft zij

mij toegezegd om nog eens te kijken naar de Wet vermindering afdracht. Sinds die tijd heb ik er niets meer over gehoord. Wellicht kan zij er nog iets over zeggen. Wat de modernisering van de bekostiging betreft, is een aantal aspecten genoemd. Ik wil haar meegeven om er ook eens op te letten dat er instellingen, roc's zijn die in een gebied zitten waar de populatie wat terugloopt en waar toch opleidingen moeten worden gegeven, die vanwege het beperkte aantal studenten geringer in aantal zullen zijn.

De staatssecretaris zei dat zij advies zou vragen over de doorstroom mbo/hbo. Ik vind het prima dat zij advies vraagt, maar ik krijg ook graag boter bij de vis. Daartoe heb ik de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen middelbaar beroepsonderwijs als eindonderwijs en middelbaar beroepsonderwijs als vooropleiding voor het hbo;

constaterende dat iedere mbo-opleiding toegang geeft tot elke hbo-opleiding;

overwegende dat de doorstroom van het mbo naar het hbo niet goed gaat, waardoor er veel uitval is;

overwegende dat op basis van de Lissabondoelstellingen in Nederland in 2020 50% van de werknemers beschikt over een hogeronderwijsdiploma;

verzoekt de regering om bij de begroting met maatregelen te komen om het kwalificatiedossier uit niveau 4 zodanig in te richten dat de aansluiting van mbo niveau 4 en het hbo wordt verbeterd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Biskop, Depla en Slob. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 5 (31524).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de antwoorden. Zij zei dat zij het rapport nog niet heeft kunnen lezen dat ik heb gemaakt. Daar heb ik alle begrip voor. Ik hoop wel dat zij dat gaat doen en dat wij er ook een reactie op krijgen. Dat lijkt mij heel mooi, ook voor al die docenten die de moeite hebben genomen om het meldpunt in te vullen. Ik kom op de gang van zaken. Ik stel vast dat wij het er hier over eens zijn dat invoering van het competentiegericht onderwijs niet voldoet aan de criteria van Dijsselbloem. Ook de staatssecretaris erkent dat, maar vervolgens zegt zij: wij gaan door. Als je zegt "ja, wij gaan door met de verplichte invoering in 2010", moet je ernstig bij jezelf te rade gaan als je zegt dat je de conclusies van de commissie-Dijsselbloem serieus neemt. Dat kun je eigenlijk niet zeggen, want dat is niet

het geval. Daarmee maken wij geen sterke indruk; vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat uit onderzoek van de Tweede Kamer blijkt dat de invoering van het competentiegericht onderwijs (cgo) in het mbo "onder de maat" is;

overwegende dat twee derde van de mbo-docenten van mening is dat het competentiegericht onderwijs tot een verlies aan vakinhoudelijke kennis leidt;

verzoekt de regering, af te zien van de verplichte invoering van het competentiegericht onderwijs in het mbo in 2010,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Jasper van Dijk en Bosma. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 6 (31524).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dan is er het cruciale punt van de zeggenschap, de inspraak van docenten. Aanvankelijk dacht ik daarvoor steun te krijgen van de PvdA. Die heeft er vorig jaar zelf ook een motie over ingediend die niet is uitgevoerd, dus ik vind dat wij nu moeten kijken hoe wij de instemming van docenten beter kunnen regelen. Geeft u dan docenten ook een volwaardige keuze om voor of tegen te zijn? Maar dan zegt u: nee, de invoering moet sowieso doorgaan. Dat is net als Henry Ford, die destijds zei: de auto mag alle kleuren hebben die u wenst, als het maar zwart is. Ik vind dat je dan niet echt een keuze voorlegt. Ik vind dat docenten een serieuze kans moeten krijgen. Dat is ook de enige manier om nog in het reine te komen met de criteria van Dijsselbloem wat betreft draagvlak; vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat docenten onvoldoende betrokken zijn bij de invoering van het competentiegericht onderwijs in het mbo;

verzoekt de regering, een ministeriële regeling te maken waarin wordt opgenomen dat docententeams van mbo-opleidingen instemmingsrecht krijgen over de invoering van het competentiegericht onderwijs,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden

Jasper van Dijk en Dibi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 7 (31524).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik wijs de staatssecretaris er nog op dat zij zelf net een regeling heeft gemaakt rondom fusies in het mbo, dus zij kan heel goed regelingen maken. Ik ben ervan overtuigd dat het hiervoor ook mogelijk is.

De staatssecretaris zegt dat wij hier vooral over het wat gaan en dat men op de scholen over het hoe gaat, maar vervolgens stellen wij vast dat docenten geen echte inspraak krijgen in het onderwijs. Ik concludeer dat je dan een levensgevaarlijk mengsel hebt, omdat het dan in grote mate besturen en managers zijn op de roc's die het onderwijs gaan invullen. Het competentiegericht onderwijs, dat moet je niet doen.

De heer **Depla** (PvdA): Voorzitter. Helaas doen wij het onderwijs tekort doordat wij onszelf in deze tijdsclim hebben gestopt, maar daar kunt u niets aan doen. Ik zal het heel kort hebben over het hoe en het wat. Wat het hoe betreft, ben ik heel blij met de toezegging van de staatssecretaris over het namen en shamen van scholen die hun bedrijfsvoering niet op orde hebben. Als de bedrijfsvoering niet op orde is, zijn er geen klaslokalen, is er geen structuur en kunnen docenten en studenten geen fatsoenlijk onderwijs geven en krijgen. Wij kunnen dat niet duidelijk genoeg publiekelijk maken om de boel in beweging te krijgen.

Over de benchmark in het mbo spreekt de staatssecretaris haar zorg uit dat het percentage uitgaven aan onderwijs daalt. Wij delen die zorg. Maar als het volgend jaar weer niet de goede kant opgaat, moeten wij niet alleen onze zorgen uitspreken, maar ook in actie komen. Dat zullen wij dan volgend jaar doen.

Ik ben wat minder gelukkig over de zeggenschap van docenten. Ik vind het echt cruciaal dat docententeams uiteindelijk beslissen: is deze school klaar om de volgende stap te zetten? De staatssecretaris zegt dat het de verantwoordelijkheid van de school is om dat te beoordelen. De enige mogelijkheid die wij nu hebben, is snel de Wet op de medezeggenschap behandelen, het op die manier daar inregelen en het heel snel doen zodat wij de rechten hebben geregeld en het niet meer aan de scholen hoeven over te laten. Ik vind het echt een cruciale succesfactor voor de invoering van het competentiegericht onderwijs.

Ik ben wel blij met de toezegging van de staatssecretaris dat bij het toetsen van de kwalificatiedossiers, het toetsen van het wat, docenten via het coördinatiepunt een georganiseerde rol krijgen bij het toetsen van de uitvoering, zodat wij bij de beoordeling daarvan kunnen zien of het in de praktijk uitvoerbaar is. Ik wil er graag over geïnformeerd worden hoe dat precies wordt vormgegeven.

Het laatste puntje over het hoe gaat over de domeinen. Ik was eerst van plan er een motie over in te dienen. Als de staatssecretaris ons er voor de zomer over informeert hoe dat verder gaat, kunnen wij op basis daarvan verder discussiëren c.q. gewoon zeggen dat het een geweldige brief is en dat wij er verder niets mee hoeven te doen. Ik kom bij het wat. Ik ben blij met de toezegging dat de staatssecretaris gaat kijken of deel C op een andere manier vormgegeven kan worden, zodat de vakkennis naar deel B gaat en er meer vrijheid is voor deel C. Zij

gaat erover nadenken, wij worden erover geïnformeerd en dan kunnen wij het debat daarover verder voeren. Wat het mbo en het hbo betreft, is er een goede toezegging gedaan. Wij zullen er binnenkort verder over discussiëren.

Maar nu zit ik nog met twee punten, waarover ik moties heb. Wij hebben een verschil van opvatting met de staatssecretaris, die zegt dat het bedrijfsleven het niveau bepaalt en niet wij. Volgens mij moet de overheid uiteindelijk het niveau bewaken en dus het wat vaststellen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de kwalificatiedossiers in de ogen van docenten te uitgebreid zijn;

overwegende dat twee derde van de docenten zich zorgen maakt dat in de nieuwe kwalificatiedossiers de vakinhoudelijke kennis onvoldoende aandacht krijgt;

overwegende dat uit het inspectieonderzoek blijkt dat met name studenten op niveau 3 en 4 de opleidingen te gemakkelijk vinden en te weinig uitdagend vinden en diepgang missen in de theoretische vakken;

overwegende dat docenten en bedrijfsleven die diepgang in de theoretische vakken ook missen;

verzoekt de staatssecretaris, de kenniscentra in samenwerking met de roc's te vragen de kwalificatiedossiers zo aan te laten passen dat het onderwijs uitdagender wordt en de theoretische vakken meer ambitie krijgen en de Kamer hierover voor de begroting te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Depla. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 8 (31524).

De heer **Depla** (PvdA): Ik heb een punt over het vmbo. De staatssecretaris zegt dat de aansluiting tussen het mbo en het vmbo beter loopt; dat is ook precies de verwachting. Maar in haar eigen inspectierapport dat wij vorige week hebben gekregen, staat in de samenvatting in de derde alinea dat er sinds 2009 eerder een verslechtering dan een verbetering is gekomen. Ik wil graag haar reactie daarop. Ik zal een motie indienen; ik kan die altijd aanhouden.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat, conform het rapport van de commissie-Dijsselbloem, het vaststellen van "het wat" een taak is van de overheid;

overwegende dat in de kwalificatiedossiers "het wat" is vastgelegd;

overwegende dat de inspectie concludeert dat bij de vaststelling van de inhoud van de competentiegerichte opleidingen de aansluiting met het vmbo een minder belangrijke factor is geworden;

overwegende dat een goede aansluiting bijdraagt aan het terugdringen van uitval op het mbo;

verzoekt de regering, roc's opdracht te geven, deze aansluiting te verbeteren zodat bij het inspectieonderzoek in 2011 geconcludeerd kan worden dat de aansluiting tussen het vmbo en de competentiegerichte opleiding op orde is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Depla. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 9 (31524).

De heer **Depla** (PvdA): Voorzitter. Ik rond af met mijn laatste motie, onder het motto "Carthago moet worden verwoest". Dat blijf ik elke keer vragen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de start van een opleiding op basis van het nieuwe kwalificatiedossier (cgo) alleen succesvol is als docenten voldoende zijn voorbereid, de bedrijfsvoering en examinering op orde is;

constaterende dat de start van een opleiding op basis van het nieuwe kwalificatiedossier alleen succesvol kan verlopen als de docententeams een belangrijke rol gespeeld hebben bij de vertaling van het kwalificatiedossier (het wat) naar het onderwijsprogramma (het hoe);

van mening dat een harde einddatum voor de invoering van het cgo ongewenst is als argument van schooldirecteuren om over te stappen naar een nieuwe opleiding;

verzoekt de regering om in de wet, die de invoering van het competentiegericht onderwijs formaliseert, scholen reëel de mogelijkheid te geven, meer tijd te nemen voor de invoering dan 2010, zodat de invoering van nieuwe onderwijsprogramma's zorgvuldig verloopt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Depla. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 10 (31524).
U bent over uw tijd heen.

De heer **Depla** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik had nog graag mooie dingen willen zeggen over de plekken waar ik geweest ben en waar ik heel enthousiast over het onderwijs ben en ook over plekken waar ik niet enthousiast over ben. Maar helaas, de tijd maakt dat wij ons moeten beperken tot de dingen die wij anders willen.

De **voorzitter**: U hebt in ieder geval die opmerking nog kwijt gekund.

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. De Partij van de Arbeid kan tevreden zijn, want de verwoesting van Carthago is in volle gang: het heet competentiegericht onderwijs. Wij hebben eerder gesproken over tal van bezwaren tegen het competentiegericht onderwijs: het gebrek aan wetenschappelijke onderbouwing, het gebrek aan draagvlak, het niet systematisch evalueren, het niet overwegen van alternatieven en het feit dat het competentiegericht onderwijs nu wordt gepresenteerd als experiment. Maar het is dermate in volle gang dat wij niet meer terug kunnen.
Ik schrok erg tijdens dit overleg van de exercitie van de staatssecretaris, die de kwaliteit van het onderwijs nog verder geoutsourcet lijkt te hebben, dit keer niet richting de MBO Raad en dat soort ongrijpbare eenheden, maar richting het bedrijfsleven. Daarbij wordt gezegd: dan moet het bedrijfsleven maar wat ambitieuzer zijn en meer invloed uitoefenen op de diverse dossiers. Ik schrik daarvan. De overheid moet dat toch doen, want alleen de overheid is politiek afrekenbaar en niet een ongrijpbare unit die "het bedrijfsleven" heet.

Tezamen met de heer Jasper van Dijk heb ik een motie ingediend, die neerkomt op iets heel simpels: doe het niet. Voor de rest komen er bij mij geen moties vandaan.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. De conclusie van het debat is dat er vaak sprake is van het halfvolle en het halflege glas. Ik houd het op halfvol. Dat is de stand van zaken van de invoering van het competentiegericht onderwijs. De rest moet ook nog gevuld met verbeterde invoering. Gelukkig worden er ook stappen toe gezet.

Een van de dingen waarvan ik schrok, was dat de staatssecretaris zei dat zij schrok van studenten die zij had gesproken en die zeiden dat zij veel te weinig lesuren kregen. Ik wil er toch op ingaan, want dat kan eigenlijk niet. In de eerste plaats hebben wij een 850 urennorm en in de tweede plaats hebben wij een inspectie. Ik wil graag weten hoe de staatssecretaris oordeelt over deze situatie, want dit moet gewoon niet mogelijk zijn. Laten wij alsjeblieft beginnen met de leerlingen les te geven voordat wij over andere dingen zoals kwalificatiestructuren praten. Graag krijg ik een toelichting.

Ik zie toch graag dat het bedrijfsleven meer betrokken is, ook in de examencommissies. Ik heb daarvoor de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het bedrijfsleven op dit moment niet vertegenwoordigd is in de examencommissie van het middelbaar beroepsonderwijs;

constaterende dat een betere aansluiting tussen het middelbaar beroepsonderwijs en het bedrijfsleven hard nodig is;

verzoekt de regering om ervoor te zorgen dat er in de examencommissie minstens een vertegenwoordiger uit het bedrijfsleven zitting heeft,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dezentjé Hamming-Bluemink. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 11 (31524).

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Verder is aan de orde geweest om deel C van de kwalificatiestructuur, dat als veel te ingewikkeld wordt ervaren, te schrappen en onderdelen daarvan in deel B onder te brengen. Ik heb daarvoor een motie. Als de staatssecretaris mij een toezegging doet dat zij dat gaat regelen, zal die waarschijnlijk overbodig zijn. Maar dat hoor ik dan graag van haar.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat bij de invoering van het competentiegericht onderwijs in het mbo een kwalificatiestructuur is ontwikkeld waarbij deel C aan de hand van prestatie-indicatoren tot in detail beschrijft wat een leerling per kerntaak en werkproces moet kennen en kunnen;

constaterende dat deel C aanvankelijk bedoeld was als servicedocument voor instellingen om naar eigen inzicht competentiegericht onderwijs vorm te geven, maar nu in plaats daarvan verplichtend door de minister wordt vastgesteld;

overwegende dat veel gebruikers in het onderwijs de prestatie-indicatoren in deel C slecht bruikbaar vinden en de verplichte toepassing ervan hen beperkt in maatwerk en flexibiliteit binnen het competentiegericht onderwijs;

verzoekt de regering, deel C van de kwalificatiestructuur in het competentiegericht onderwijs niet verplicht vast te stellen, maar als kapstok te laten dienen zodat instellingen zelf in overleg met het bedrijfsleven afspraken kunnen maken over de details van de kwalificatiestructuur,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dezentjé Hamming-Bluemink. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 12 (31524).

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. Ik rond af. Er zijn toezeggingen gedaan waarvan ik overtuigd ben dat ze in de komende maanden tot een vervolg zullen leiden.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik wil de staatssecretaris danken voor haar inbreng in eerste termijn, waarin zij ook heeft gereageerd op de zaken die ik naar voren heb gebracht. Het is goed dat wij dit overleg hebben gehad. Het is jammer dat er enigszins een scheiding in de Kamer is met betrekking tot dit proces, maar dat is ook te begrijpen als wij het hele voortraject in ogenschouw nemen.

De staatssecretaris heeft twee toezeggingen in mijn richting gedaan, met name rondom de kwalificatiedossiers en de betrokkenheid van de docenten bij het verbeteren van de kwalificatiedossiers via het coördinatiepunt. Ik ga ervan uit dat zij ons te zijner tijd erover zal informeren hoe zij dat gaat doen. Wij kunnen nog voor de zomer een brief krijgen over het omgaan met deel C. Misschien zullen wij er op een later moment verder over spreken.

Ik wil twee moties indienen. Doel van de eerste is om duidelijkheid te creëren waar wij nu met elkaar staan, waar wij naartoe gaan en wat er in de tussentijd moet gebeuren, overigens met inachtneming van de overgangperiode die de staatssecretaris heeft voorgesteld voor instellingen die om moverende redenen nog niet helemaal kunnen voldoen aan de richting die wij willen opgaan.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het van belang is, duidelijkheid te scheppen over de definitieve invoering van het competentiegericht onderwijs in het mbo;

overwegende dat over een aantal invoeringsaspecten nog onvoldoende duidelijkheid bestaat en het nodig is, afspraken te maken hoe daarmee wordt omgegaan;

spreekt uit dat in principe vanaf augustus 2010 alle eerstejaars in het mbo competentiegericht zullen opgeleid en uiteindelijk in 2013/2014 de allerlaatste cohorten eindtermgericht onderwijs met een diploma het mbo zullen uitstromen;

spreekt verder uit dat daartoe uiterlijk eind 2009 de volgende zaken geregeld moeten zijn:

- de verbeteringsplan met betrekking tot de kwalificatiedossiers moet zijn afgerond;
- er moet een plan van aanpak zijn om de aansluiting tussen het mbo en het hbo te verbeteren;
- er dient duidelijkheid te zijn met betrekking tot de acties

die van (individuele) instellingen worden verlangd om te waarborgen dat de bedrijfsvoering daadwerkelijk een kwalitatief stevige basis kent,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Slob en Biskop. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 13 (31524).

De heer **Slob** (ChristenUnie): Mijn tweede motie betreft de leerlingen met een beperking. De staatssecretaris heeft duidelijk gemaakt dat er trajecten lopen en dat er ook rapporten zullen komen. Wat mij betreft, zullen die uiteindelijk uitlopen in een plan van aanpak zoals wij ook kennen in het hbo; vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat van de studenten met een functiebeperking slechts 37% vindt dat de school rekening met hen houdt;

van mening dat de positie van studenten met een functiebeperking in het mbo structurele en planmatige aandacht verdient;

verzoekt de regering, in samenspraak met de betrokken instellingen en organisaties een plan van aanpak op te stellen waaruit blijkt hoe de gesignaleerde belemmeringen naar vermogen worden opgelost en dat tegelijk met de komende begroting aan de Kamer voor te leggen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Slob, Depla, Biskop en Dibi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 14 (31524).

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor haar reactie. De vraag van GroenLinks in dit debat is: wat moeten wij precies voorschrijven vanuit Den Haag en hoe kunnen wij de professionals die nu aan de slag zijn met het competentiegericht onderwijs zo veel mogelijk een steun in de rug bieden bij de invoering? Dan valt op dat er een groot verschil is tussen de manier waarop besturen tegen de invoering aankijken en de manier waarop de docenten dat doen. Volgens mij is het belangrijk dat beide groepen zich voldoende betrokken voelen bij dit proces.

Voor GroenLinks was er een harde eis, te weten de betrokkenheid van docenten en het instemmingsrecht, de formele positie van docenten. Ik was teleurgesteld over het antwoord van de staatssecretaris. Het komt er eigenlijk op neer dat, als een college van bestuur het niet voorlegt aan zijn docenten, de staatssecretaris niet ingrijpt. Ik vind dat niet zorgvuldig, als je wilt dat dit allemaal goed gaat werken en dat de risico's voor

mbo-studenten beperkt blijven. Ik ben benieuwd hoe wij volgende week uiteindelijk gaan stemmen over de motie. Ik ben heel blij met een aantal moties van de coalitie, waaronder de motie van de heer Slob en de heer Biskop over een aantal zaken die aan het eind van dit jaar geregeld moeten zijn en de motie van de heer Depla over de invoeringsdatum. Hopelijk kunnen wij zo beetje bij beetje niet alleen finetunen zoals de staatssecretaris het noemt, maar ook een aantal dingen aanzienlijk veranderen voordat wij mogelijk overgaan tot invoering.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. Het draagvlak is nog niet heel helder. Het is in ieder geval niet eenduidig. Wij maken ons er zorgen over. Er zijn twee moties over ingediend. De motie van de heer Depla over de invoeringsdatum finetunet volgens mij het meest en is zorgvuldig. Ik kan mij gevoelsmatig ook wel iets voorstellen bij de motie van de heer Bosma en de heer Jasper van Dijk: blaas het maar voor die tijd af. Ik ben geen eerste woordvoerder op dat onderwerp, dus ik neem het mee naar de fractie, maar de motie van de heer Depla zullen wij sowieso steunen. Het is van groot belang, ook voor de staatssecretaris, dat het draagvlak zo breed mogelijk is, juist om problemen in de toekomst te voorkomen.

De staatssecretaris heeft ook gesproken over het bedrijfsleven, dat een knauw kreeg. Zij zei dat men zich er maar wat meer mee moest bemoeien. Zoals wij ook bij de commissie-Dijsselbloem hebben gezien, is "het bedrijfsleven" niet het bedrijfsleven. Je kunt wel iemand uit het bedrijfsleven uitnodigen, maar die is dan niet direct representatief voor het hele bedrijfsleven. Organisaties zijn niet altijd representatief voor het bedrijfsleven. De staatssecretaris moet altijd heel kritisch zijn wie zij aan tafel heeft. Zij zeggen wel dat zij namens het bedrijfsleven spreken, maar dat wil niet zeggen dat zij dat per definitie altijd inhoudelijk doen. Ik hoop dat zij haar eigenstandige rol en haar afwegingen daarin zeer belangrijk acht.

De staatssecretaris heeft nog niet veel gezegd over de stages. Zij zei stages erg belangrijk te vinden en daar ook nog wel iets aan te doen in het kader van het crisispakket. Ik heb een vraag gesteld over de tijd die scholen moeten nemen om stageplaatsen te organiseren. Dat kost heel veel tijd, wat vaak ten koste gaat van onderwijstijd. Hoe wil de staatssecretaris dat oppakken? Verder heb ik gevraagd hoe het staat met de werkscholen. Op 8 april hebben wij daarover gediscussieerd. Gaat het geld voor de werkscholen misschien naar het bedrijfsleven, of naar het mbo? Ten slotte heb ik een motie over de aansluiting van het mbo op het hbo, een motie die complementair kan zijn aan andere op dit punt ingediende moties.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat leraren hebben aangegeven, te vrezen voor een verlies aan kennis als gevolg van de invoering van het competentiegericht onderwijs;

overwegende dat leerlingen uit het mbo die doorstromen

naar het hbo behoefte hebben aan voldoende theoretische kennis;

van mening dat het competentiegericht onderwijs voor leerlingen in mbo-4 niet het meest effectieve systeem is voor het bevorderen van doorstroming naar het hoger onderwijs;

verzoekt de regering, te onderzoeken of voor leerlingen in mbo-4 een onderscheid kan worden gemaakt waardoor zij voldoende op kennis gericht onderwijs krijgen om de doorstroming naar het hoger onderwijs mogelijk te maken en dat deze kennis centraal wordt getoetst,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Van der Ham. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 15 (31524).

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Voorzitter. De heer Biskop vroeg hoe het zit met de brief over de Wet vermindering afdracht. Die brief komt richting de Kamer, volgens mijn schatting binnen een week of twee. Hij stelde verder een vraag over roc's in gebieden waar de populatie terugloopt. Dit is een bekend probleem, waarover wij vaker ook in andere contexten hebben gesproken, zoals Limburg, Zeeland, de Betuwe enzovoorts. Er zitten heel verschillende aspecten aan, zoals bol-bbl, goedkope versus dure opleidingen, laboratoriumonderwijs en onrendabele lijnen. Ik stel voor dat wij daar bij de uitwerking van de voorstellen voor het verdeelmodel goed naar kijken. Dat doen wij overigens vanzelfsprekend in samenspraak met de MBO Raad. De heer Van Dijk vroeg of ik een reactie wil geven op het rapport. Dat doe ik niet, want onze ambtenaren zijn ongelooflijk veel bezig met het schrijven van stukken. Wij hebben hier een uitgebreid debat gehad, ik heb een uitgebreide brief geschreven en ik ben terecht buitengewoon uitgebreid ingegaan op het onderzoek van de Tweede Kamer. Eerlijk gezegd heb ik daarmee al mijn standpunten heel helder verwoord. Ik ben vaak heel coulant over de rapporten van de SP, maar dit keer zeg ik: er is genoeg geschreven.

De heer Depla stelt over de benchmark voor om de zorgen volgend jaar opnieuw in beeld te brengen. Ik vind dat prima, want dat versta ik ook onder het houden van de vinger aan de pols. Naming and shaming zie ik vooral in de lijn van het geïntegreerd jaardocument, waarin in beeld wordt gebracht hoe instellingen functioneren. De bedrijfsvoering is daarvan een onderdeel, waarbij ik denk aan het aantal klachten, het aantal leerlingen dat in een arbeidsomgeving terecht is gekomen enzovoorts. Ik begrijp dat de Kamer niet afweet van deze waslijst, die wij ter informatie kunnen toesturen. Het gaat hierbij om publieke informatie, die vanaf 2010 voor het jaar 2009 verplicht is. Ik heb de instellingen gevraagd of zij het voor dit jaar al vrijwillig willen doen over het afgelopen jaar. Ook Cfi geeft een aantal mooie feiten weer van roc's. In de discussie over het C-deel en het B-deel herken ik de heer Depla weer: hij rekt mijn toezegging verder op dan ik bedoelde. Ik had toegezegd dat ik in een

brief even goed zal ingaan op het verschil tussen het schrappen van het C-deel en het toevoegen in het B-deel, en dat doe ik ook. Op basis daarvan kan de Kamer dan een goede afweging maken. Die brief heeft de Kamer voor de zomer.

In reactie op de heer Bosma: er is geen sprake van outsourcen waar het gaat om betrokkenheid van het bedrijfsleven bij het mbo. Dat is gewoon een must. Een heel groot deel van de legitimatie, naast de intrinsieke waarde van het ontwikkelen van talent, is gelegen in het feit dat het mbo gewoon goed moet zijn aangesloten op de arbeidsmarkt. Het bedrijfsleven moet daarom zeer intensief betrokken zijn bij dit onderwijs. Ik zou haast zeggen: het kan niet intensief genoeg zijn, maar het kent ook zijn beperkingen.

Wat schrikken betreft: ik schrik als staatssecretaris ook wel eens als ik met mensen spreek. Soms is het prima voor elkaar, soms schrik ik. In het laatste geval doe ik twee dingen: ik informeer de inspectie, die in het kader van het risicogericht toezicht moet gaan kijken hoe het zit met de uren van die opleidingen, en ik wil daarover eens met de CvB's praten. Er is een aantal eisen waarop de inspectie toetst, maar ik wil daarover praten, omdat ik vind dat dat niet moet gebeuren. Er moet alertheid zijn. Een lid van een CvB moet geen bestuurder ver in de top zijn, hij of zij moet met de poten in de modder staan en weten wat er leeft bij de studenten. Voor heel veel CvB'ers geldt dat ook, maar ik help ze graag een handje door hen uit te nodigen als ik met studenten in gesprek ben om rechtstreeks hun verhaal te horen.

De heer Slob heeft twee interessante moties ingediend, waarop ik terugkom. De heer Dibi onderschrijft een aantal moties, wat mooi is. De heer Van der Ham besteedt terecht nog eens aandacht aan het draagvlak, aangezien dat punt relevant is. Ik acht dat een heel belangrijke verantwoordelijkheid van scholen, die met elkaar de gemeenschap vorm moeten geven, juist vanuit oogpunt van medezeggenschap en allerlei waarborgen die alleen maar worden versterkt in de komende tijd. Een knauw naar het bedrijfsleven? Nee, ik ben heel nuchter. Adeldom verplicht. Als je verantwoordelijkheid krijgt in het kader van dit stelsel is dat heel belangrijk. Voor sommigen gaat het te ver, maar dan heb je die verantwoordelijkheid wel goed in te vullen. Inderdaad, ik wens niet op de stoel van het bedrijfsleven te gaan zitten om dan vervolgens te zeggen hoe de scholen moet handelen. Ze moeten het zelf goed doen, daar zijn het volwassen, verantwoorde organisaties voor. Dat moet goed worden uitgewerkt. Inderdaad, daar spreek ik ze op aan, omdat ik anders word geconfronteerd met gemopper in de branche zelf. Ze moeten ervoor zorgen dat ze betrokken zijn en organisaties moeten ervoor zorgen dat ze zijn geworteld in hun branche. Dat is hun verantwoordelijkheid, dat moeten zij doen. Anders hebben zij een probleem, wat ik erg vervelend vind, maar ik kan het niet overnemen.

Ik kom toe aan de motie op stuk nr. 5, van de heren Biskop, Depla en Slob. Een prima motie die ik zie als ondersteuning van mijn beleid.

In de motie op stuk nr. 6, van de heren Jasper van Dijk en Bosma, wordt de regering verzocht af te zien van de verplichte invoering van het competentiegericht onderwijs in het mbo in 2010. Ik ontraad deze motie in het belang van de student. Wel onderstreep ik het belang van een zorgvuldige invoering. Wij moeten in Nederland uiteindelijk een kwalificatiestelsel hebben dat herkenbaar

en toepasbaar is en civiele waarde heeft in het hele land. Ik heb aangegeven hoe ik wil omgaan met de uitzondering.

In de motie op stuk nr. 7 van de heren Jasper van Dijk en Dibi wordt de regering verzocht een ministeriële regeling te maken waarin wordt opgenomen dat docententeams van mbo-opleidingen instemmingsrecht krijgen over de invoering van het competentiegericht onderwijs. Ik heb zojuist aangegeven dat ik het daarmee ten principale niet eens ben. Betrokkenheid vind ik zo belangrijk dat ik het wil stimuleren. Op een aantal andere terreinen doe ik dat ook, zoals bij het professioneel statuut, dat nu eerst wordt behandeld voordat wij de nieuwe medezeggenschapstructuur gaan instellen. Dit zijn allemaal momenten waarop goede afspraken tussen werkgevers en werknemers kunnen worden gemaakt. Daarbij blijft het wat mij betreft. Ik ontraad deze motie daarom. Ook in het vo zien wij dit soort instemmingsrecht niet. Naar mijn idee werkt het niet.

In de motie op stuk nr. 8 van de heer Depla wordt gevraagd of ik het ambitieniveau wil aangeven dat wenselijk wordt gevonden door het bedrijfsleven. Ik heb al gezegd dat het bedrijfsleven zelf die scherpste moet hebben. Elk kenniscentrum bestaat al uit vertegenwoordigers van onderwijs en bedrijfsleven, en wordt door beide sectoren ook bekostigd. Men kan zelf het initiatief nemen om de kwalificatiedossiers beter te maken dan nu in de praktijk wordt ervaren, maar het is niet aan mij om te zeggen hoe dat bij het kwalificatiedossier voor een timmerman moet worden geregeld. Op vlakken als rekenen en taal leg ik het de komende jaren dwingend neer, maar ik doe het niet als het gaat om het hele kwalificatiedossier, want daarvoor hebben wij de structuren, en daar dient de verantwoordelijkheid te worden genomen. Ik ontraad deze motie.

De heer **Depla** (PvdA): Misschien moeten wij daar later eens over praten, want dit is een bijzondere manier van taakopvatting. Ik snap dat het bedrijfsleven meer verstand heeft van timmerlui dan u, maar het gaat om het niveau dat wij hier willen bereiken. Als straks het bedrijfsleven concludeert dat het niveau omlaag kan, accepteren wij dat toch niet? Wij zijn verantwoordelijk voor het wat. Als studenten dat vragen, moet u daaraan toch tegemoet komen? U moet dan niet zeggen dat het bedrijfsleven dat niet wil.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart**: Achter zo'n opmerking gaat nog een wereld schuil, zoals te weinig lesintensiteit, te weinig structuur en te weinig scherpste. Overhoren kan, weet ik uit ervaring, heel heilzaam zijn, aangezien je er net een stapje harder door gaat lopen. Al dat soort dingen maakt dat jongeren het idee hebben dat ze ambitieus onderwijs hebben. Maar ik zou het moeilijk vinden om voor een timmerman te bepalen dat het niveau wordt verhoogd. Wat moet ik verhogen? Moet er beter getimmerd worden? Ik ben scherp op het vlak van rekenen en taal. Daarbij is het goed om te weten dat het coördinatiepunt dat onder mijn verantwoordelijkheid valt zaken op deze manier toetst. Men kijkt ook naar referentieniveaus. Misschien is het goed om hierover eens door te praten. Ik kan mij ook heel goed voorstellen dat de heer Depla zich eens goed technisch laat brieven – ik zal dat ook doen – over de processen rond het kwalificatiedossier. Dit is een samenspel waarin ik niet zomaar kan interveniëren,

aangezien er beroepskwalificaties zijn, waaraan vanuit de beroepsomgeving ambities moeten worden gekoppeld. Wat de motie op stuk nr. 9 van de heer Depla over het vmbo betreft, stel ik voor deze aan te houden. Ik wil nagaan bij de inspectie waarop deze baseert dat het in de motie genoemde niet goed genoeg gebeurt, waarna ik de Kamer daarover nader zal informeren om te weten of wij over een jaar tot een reële meting kunnen komen. Ik zal dit in ieder geval bij de MBO Raad aan de orde stellen.

De heer **Depla** (PvdA): Ik houd deze motie aan.

De **voorzitter**: Op verzoek van de heer Depla stel ik voor, zijn motie (31524, nr. 9) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: In de motie van de heer Depla op stuk nr.10 wordt gevraagd scholen reëel de mogelijkheid te geven meer tijd te nemen voor de invoering dan 2010. Ik zie deze motie als ondersteuning van mijn beleid.

In de motie op stuk nr. 11 van mevrouw Dezentjé Hamming wordt de regering verzocht om ervoor te zorgen dat in de examencommissie minstens een vertegenwoordiger uit het bedrijfsleven zitting heeft. Zoals gezegd ben ik bezig met het opstellen van de examenprofielen. Ik wil voorkomen dat wij dingen gaan stapelen. Heel veel scholen hebben zich vrijwillig aangemeld om hieraan mee te doen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wat is het excuus van de staatssecretaris om hierop niet gewoon ja te zeggen? De scholen vinden het prima, het bedrijfsleven eveneens, wat houdt haar dan tegen?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik wil voorkomen dat dingen tot in het oneindige worden gestapeld.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wij stapelen niets! Wij zetten iemand uit het bedrijfsleven in een examencommissie, die een examen afneemt. Het bedrijfsleven, afnemer van de school, zit er dus bij als een examen wordt afgenomen.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik spreek met MBO Raad en Colo over de examenprofielen, waarbij ik dit punt eens zal meenemen. Mijn beeld is dat het bedrijfsleven heel tevreden is met de kwalificatieprofielen. Dat geef ik nu vorm en inhoud. Maar ik zal dit punt daar expliciet aan de orde stellen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wanneer kan de staatssecretaris ons over de uitkomst daarvan informeren?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik weet niet precies wanneer ik daarover weer vergader. Laat ik gewoon zeggen: voor de zomer.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Dan houd ik deze motie aan.

De **voorzitter**: Op verzoek van mevrouw Dezentjé

Hamming-Bluemink stel ik voor, haar motie (31524, nr. 11) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Mevrouw Dezentjé heeft op stuk nr. 12 een motie over deel C ingediend. Ik heb aangegeven dat ik deze motie ontraad, aangezien ik hierover met een brief kom. In de motie van de heer Slob op stuk nr. 13 wordt uitgesproken dat een aantal zaken eind 2009 geregeld moet zijn. Ik zie deze motie als ondersteuning van mijn beleid, zij het dat ik een vraag aan hem heb. Vindt hij het goed als "eind 2009" door mij wordt opgevat als "voorjaar 2010"? Ik ga nog individuele audits uitvoeren, zodat ik dan iets meer grond onder de voeten heb.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ergens stond februari, dus een kleine uitloop in 2010 lijkt mij prima.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dank. Dan wordt het voorjaar 2010. Dan is er een reële basis. Over de motie op stuk nr. 14 van de heren Slob, Depla, Biskop en Dibi merk ik het volgende op. Twee zielen een gedachte: het Centrum voor innovatie van opleidingen (CINOP) komt in het najaar met het in de motie gevraagde plan. Deze motie is hetzij ondersteuning van mijn beleid, hetzij gewoon overbodig. De motie van de heer Van der Ham op stuk nr. 15 vind ik overbodig. Ik heb beloofd dat ik aan de slag ga met MBO Raad en HBO-raad. Alvorens dat te doen, zal ik mij door de Onderwijsraad laten adviseren.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. Ik wil mijn motie op stuk nr. 12 aanhouden.

De **voorzitter**: Op verzoek van mevrouw Dezentjé Hamming-Bluemink stel ik voor, haar motie (31524, nr. 12) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de Voorzitter te verzoeken om aanstaande dinsdag te stemmen over de ingediende moties.

Daartoe wordt besloten.

Toezeggingen

- De staatssecretaris zal de Kamer voor de zomer informeren over de vorming van de domeinen en de wijze waarop docenten worden betrokken bij de ontwikkeling daarvan.
- De staatssecretaris zal docenten sterker betrekken bij de activiteiten van het coördinatiepunt rond het toetsen en verbeteren van de kwalificatiedossiers.
- Voor de zomer ontvangt de Kamer een brief over de mogelijkheden van overheveling van kennisaspecten van deel C naar deel B van de kwalificatiedossiers.
- De staatssecretaris zal de Kamer voorstellen voorleggen in verband met het naar elkaar toegroeien van de verhouding school en stage bij bol en bbl.
- In het najaar ontvangt de Kamer nadere informatie over de verbetering van de toegankelijkheid van de klachtenregeling in het mbo.

- De staatssecretaris zal de Onderwijsraad advies vragen over de aansluiting mbo-hbo en dit advies aan de Kamer sturen, voorzien van een briefadvies.
- Binnen twee weken ontvangt de Kamer de toegezegde brief over de vermindering afdracht.
- Ter informatie ontvangt de Kamer een overzicht van indicatoren waarover de instellingen zich verantwoorden aan OCW.

Sluiting 18.03 uur.